

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Sini Mari Karhu

Korona aiheutti mielenterveyskriisin

Mielenterveyden representaatiot korona-ajan mediassa

Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö
Digitaalisen median pro gradu -tutkielma
Viestinnän monialainen maisteriohjelma

Vaasa 2022

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Sini Mari Karhu		
Tutkielman nimi:	Korona aiheutti mielenterveyskriisin : Mielenterveyden representaatiot korona-ajan mediassa		
Tutkinto:	Filosofian maisteri		
Oppiaine:	Digitaalinen media		
Työn ohjaaja:	Teija Waaramaa		
Valmistumisvuosi:	2022	Sivumäärä:	79

TIIVISTELMÄ:

Vuoden 2020 alusta lähtien koronapandemia on vaikuttanut yhteiskuntaan aiheuttamalla kriisin, joka on heijastunut median aiheisiin. Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan sitä, miten mielenterveys kytkeytyy koronaan viestinnällisenä ilmiönä suomalaisissa medioissa. Media välittää tietoa, ja sen rakentama kuva korona-ajan mielenterveydestä vaikuttaa yleisön käsityksiin. Tarkastelen aihetta neljän suomalaisen median avulla, joita ovat Iltalehti, Ilta-Sanomat, Helsingin Sanomat ja Yle. Tutkimuksen aineisto koostuu 55 verkossa julkaistusta otsikosta sekä 55 valokuvasta.

Tutkimuksen analyysimenetelmänä käytetään diskurssianalyysia, joka painottuu yhteiskunnallisten puheenaiheiden tarkastelemiseen kriittisen diskurssianalyysin avulla. Aloitan tutkimuksen erittelemällä aineistoa ja jakamalla ne kategorioihin, jotka hahmotan löydettyjen puheenaiheiden perusteella. Aineiston erittelyn jälkeen analysoin kategorioiden avulla hahmoteltuja diskursseja ja niiden avulla löydettyjä representaatioita.

Kategorioita löytyi yhteensä viisi. Ne olivat lapset ja nuoret, työelämä, korkeakouluopiskelijat, terveydenhuolto sekä politiikka ja yhteiskunta. Lähes puolet otsikoista käsitteli koronan vaikutuksia lasten ja nuorten mielenterveyteen. Muiden kategorioiden puheenaiheita käsiteltiin jokaista lähes saman verran. Kriittisen diskurssianalyysin avulla löysin aineistosta viisi representaatiota. Ne olivat nuoret mielenterveyskriisissä, työelämään uupuneet, yksinäiset korkeakouluopiskelijat, ylikuormittunut terveydenhuolto ja mielenterveysvelka yhteiskunnassa. Tulokset saatiin yhdistämällä eri kategorioihin kuuluvat tekstit ja kuvat, jolloin niistä rakentui mielenterveyttä ja korona-ajan kuvaavia representaatioita.

Tutkimustulokset osoittivat, että mediassa on puhuttu kattavasti koronan negatiivisista vaikutuksista mielenterveyteen. Esimerkiksi lapset ja nuoret nähtiin koronan aiheuttamista rajoituksista kärsivänä ryhmänä, jonka mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet pitkittyneiden poikkeusolojen vuoksi. Otsikoissa toistui erityisesti kielikuvat, jotka loivat diskurssia tulevaisuuden uhasta, jos nuorten mielenterveyskriisiä ei onnistuta ratkaisemaan. Samankaltainen puhe toistuu, kun otsikoissa kerrotaan työelämään uupuneista. Otsikoissa toistui erityisesti ilmaukset hoitohenkilökunnan jaksamisesta, ylikuormittumisesta ja työkyvyttömyydestä. Korkeakouluopiskelijoita käsittelevä puhe sisälsi viitteitä opiskelu-uupumisesta sekä yksinäisyydestä, joka on lisääntynyt etäopetuksen vuoksi. Terveydenhuoltoa kuvataan otsikoissa ruuhkautuneeksi, mikä näkyy hoitojonoina mielenterveyspaleluissa. Lisäksi aineiston otsikoissa korostui yleisesti puhe yhteiskunnasta, jossa mielenterveysongelmien kasaantuminen aiheuttaa ongelmia, joihin eduskunnan tulee löytää ratkaisu.

AVAINSANAT: mielenterveys, COVID-19, otsikot, kuvajournalismi, representaatio, diskurssi

Sisällys

1	Johdanto	5
1.1	Tutkimuksen tavoite	7
1.2	Tutkimusaineisto	7
1.3	Tutkimusmenetelmä	10
2	Mielenterveys ja korona diskursseja rakentamassa	12
2.1	Median rooli koronakriisissä	12
2.2	Mielenterveys mediassa	14
2.3	Otsikoiden ja kuvajournalismin rooli mediassa	15
3	Diskurssianalyysi metodologisena viitekehyksenä	17
3.1	Diskurssianalyttinen tutkiminen	17
3.2	Kriittisen diskurssianalyysin teoria	18
3.3	Diskurssianalyysi ja representaatio	21
4	Mielenterveyden representaatiot korona-ajan mediassa	23
4.1	Otsikoiden ja kuvien diskurssianalyysi	23
4.1.1	Lapset ja nuoret	28
4.1.2	Työelämä	35
4.1.3	Korkeakouluopiskelijat	40
4.1.4	Terveydenhuolto	46
4.1.5	Politiikka ja yhteiskunta	49
4.2	Tutkimustulokset	53
5	Päätäntö	58
	Lähteet	61
	Aineistolähteet	66
	Liite 1. Aineiston erittely	73

Kuvat

Kuva 1. Pääministeri Sanna Marin tiedotustilaisuudessa (Yle/Esa Syväkuru).	27
Kuva 2. Kuva nuorista Helsingin keskustassa (IS/Seppo Kärki, 2021).	31
Kuva 3. Kuvituskuva nuoresta (IS/Lehtikuva/Milla Takala, 2021).	33
Kuva 4. Kuvituskuva nuoresta henkilöstä (Yle/Tiina Jutila, 2021).	34
Kuva 5. Kuvituskuva terveydenhuollon henkilökunnasta (IS/Colourbox, 2021).	37
Kuva 6. Arkistokuva Mike Pattonista (IS/Juha Metso, 2021).	39
Kuva 7. Kuvituskuva henkilöstä (IS/Lehtikuva, 2021).	40
Kuva 8. Henkilökuva Johanna Ritasta (Yle/Johanna Rita, 2021).	42
Kuva 9. Kuvituskuva korkeakouluopiskelijasta (Yle/Jorge Gonzales, 2021).	45
Kuva 10. Kuvituskuva henkilöstä (Iltalehti/Mostphotos, 2021).	47
Kuva 11. Arkistokuva Espoon terveysasemalta (IS/Lehtikuva/Hanna Matikainen).	48
Kuva 12. Arkistokuva eduskunnan täysistunnosta (IS/Lehtikuva/Roni Rekomaa, 2021).	52

Kuviot

Kuvio 1. Kuvioista näkyy mediaosumien jakaantuminen lähdemedian mukaan.	9
Kuvio 2. Kriittisen diskurssianalyysin mukainen viitekehys (Fairclough, 1997, s. 82).	18
Kuvio 3. Otsikoiden ja kuvien jakaminen puheenaiheiden mukaan eri kategorioihin.	25
Kuvio 4. Aineiston jakautuminen määrällisesti kuvitustyylin mukaan.	26

1 Johdanto

Joulukuussa 2019 tuntemattomana pidetty virusmuunnos aiheutti keuhkokuumeita-pauksia Kiinassa. Pian virus tunnettiin Suomessa nimellä koronavirus (COVID-19), ja uutisotokset täyttivät korona-aiheista. Maailman terveysjärjestö WHO julisti koronaviruksen pandemiaksi 11.3.2020 (THL, 2022a). Viisi päivää myöhemmin (17.3.2020) suomalaisten arki muuttui, kun hallitus julisti maahan poikkeusolot ja linjasi toimenpiteistä koronaviruksen hillitsemiseksi (Valtioneuvos, 2020). Sen jälkeen karanteeneista, matkustus- ja kokoontumisrajoituksista sekä suosituksista tuli osa yhteiskunnan arkea.

Media on ollut suuressa roolissa tiedon välittäjänä pandemia-aikana (Gong ja muut, 2022). Tautiaallot ovat aiheuttaneet terveysuhan lisäksi sekä sosiaalisia että taloudellisia haasteita (Buneciene muut, 2021, s. 124). Mediassa koronasta tiedottamisen tarkoitus on ollut motivoida kansalaisia noudattamaan maiden terveysstrategioita (Buneciene, 2021, s. 124). Tämän vuoksi on syytä tutkia sitä, miten media on kertonut koronan fyysisistä ja psyykkisistä vaikutuksista ihmisiin. Media on kuitenkin väline, jonka avulla ihminen kytkeytyy julkisiin diskursseihin, toisiin ihmisiin ja teknologiaan (Seppänen ja Välvirronen, 2012, s. 16).

Diskurssit ilmenevät yhteiskunnassa yleistyneistä puheenaiheista, ja auttavat ymmärtämään kielenkäyttöön rinnastettavaa sosiaalista toimintaa (Seppänen ja Välvirronen, 2012, s. 78). Tärkein työkalu diskursseissa on kieli, koska sen avulla voi muuttaa ihmisten käsityksiä maailman ilmiöistä (Pietikäinen, 2000, s. 197). Mielenterveys aiheena ja siihen liittyvät ongelmat ovat korona-aikana yhdistyneet erilaisiksi mediadiskursseiksi. Ne on tuotu esille uutisissa, erilaisissa artikkeleissa ja reportaaseissa. Tässä pro gradu -tutkielmassa liitän koronan ja mielenterveyden yhteen analysoimalla tunnettujen suomalaismedioiden aiheeseen liittyviä julkaisuja.

Media vaikuttaa terveyden ja sairauden diskurssin kehittymiseen (Holland, 2018, s. 298). WHO:n (2021) määritelmän mukaan mielenterveys on ihmisen hyvinvoinnin tila, jossa yksilö kuuluu johonkin yhteisöön, ymmärtää omat voimavaransa, osaa käsitellä stressiä

ja jaksaa työssään. Kun mielenterveys heikkenee, voidaan puhua erilaisista mielenterveyden häiriöistä (WHO, 2021). Esimerkiksi Kaltiala-Heinon (2010 s. 108) mukaan yleisimpiä nuorten mielenterveyshäiriöitä ovat erilaiset masennustilat, ahdistuneisuus-, päihde-, käytös- sekä syömishäiriöt. MIELI Suomen mielenterveys ry:n (2021) mukaan mielenterveyttä heikentäviä tekijöitä voivat olla esimerkiksi erilaiset kriisit, kuten koronan aiheuttamat äkilliset muutokset ja ylimääräinen kuormitus. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen eli THL:n mukaan koronapandemia on aiheuttanut maailmanlaajuisen kriisin, jonka vaikutukset näkyvät esimerkiksi ihmisten hyvinvoinnissa, sukupuolten välisessä tasa-arvossa ja sosiaaliturvan uudistamisen tarpeessa (Hiilamo ja muut, 2020; THL, 2020a; 2020b; 2020c).

Viime vuosina monia tutkijoita on kiinnostanut mielenterveyden näkyminen mediassa. Tutkijat ovat tarkastelleet esimerkiksi sitä, kuinka mielenterveydestä rakentunut kuva vaikuttaa yleisön käsityksiin (van Beveren ja muut, 2020, s. 1362). Samalla tavalla myös korona-ajan mielenterveyden representaatiot vaikuttavat yleisön käsityksiin. Tämän vuoksi haluan tässä tutkimuksessa tarkastella sitä, kuinka korona-ajan mielenterveysdiskurssit esitetään suomalaismedioissa. Esimerkiksi Yleisradio Oy (Yle) julkaisi 5.10.2021 STT:n uutisen, jossa Unicefin raportin mukaan lasten ja nuorten mielenterveyteen panostetaan maailmanlaajuisesti ”hämmästyttävän” vähän (STT, 2021b). Päivää myöhemmin Yle uutisoi koronan aiheuttaneen suomalaisille ”mielenterveysvelkaa” (Paakkunainen, 2021). Otsikot kertovat siitä, että kiinnostus mielenterveyteen ja sen hoitamiseen on kasvanut koronan jälkeisenä aikana.

Sama näkemys toistuu muissa medioissa. Esimerkiksi Ilta-Sanomat julkaisi samoihin aikoihin (9.10.2021) uutisen, jossa todettiin koronan lisänneen ahdistus- ja masennustapauksia ”tuntuvasti”. Jalonen ja Kokkola (2020) ovat tehneet vastaavanlaisia huomioita, sillä he toteavat artikkelissaan, että koronapandemia on lisännyt huolestuneita kommentteja median eri alustoilla sekä puhetta ahdistuksesta, stressistä ja masennuksesta. Samat aiheet ovat toistuneet perinteisessä mediassa. Väliwerrosen (2009, s. 7) mukaan

perinteinen media tarkoittaa perinteisiä viestintävälineitä, kuten sanomalehtiä sekä televisiota ja radiota.

1.1 Tutkimuksen tavoite

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten mielenterveys kytkeytyy koronaan viestinnällisenä ilmiönä suomalaisissa medioissa. Tällä tarkoitetaan sitä, kuinka median rakentama kuva korona-ajan mielenterveydestä ja siitä välittyvä tieto vaikuttavat yleisön käsityksiin. Tutkimuksen tarkoituksena on muodostaa aineiston perusteella hahmottuvia diskursseja ja niistä välittyviä representaatioita. Pyrin saavuttamaan tutkimuksen tavoitteen tarkastelemalla aineistoa kahden tutkimuskysymyksen avulla:

1. Millaisia diskursseja mielenterveydestä rakennettiin koronakriisin aikana mediassa?
2. Millaisia representaatioita ne muodostavat?

Tässä yhteydessä diskurssit tarkoittavat sellaisia puheenaiheita, jotka sisältävät erilaisia mielenterveyteen ja sen häiriöihin rinnastettavia asioita (Jokinen ja muut, 2016, s. 21). Niitä voivat olla esimerkiksi puhe masennuksesta, uupumuksesta, ahdistuneisuudesta, liiallisesta stressistä tai itsetuhoisuudesta. Tutkimustulokset saavutetaan analysoimalla diskursseja, joiden avulla pystytään hahmottamaan niistä muodostuvia representaatioita. Niillä tarkoitetaan sitä, miten koronaan liittyvät asiat rakentavat todellisuutta ja millaisia valintoja niissä on tehty (Fairclough, 1997, s, 136). Tutkimuksen avulla pyritään jäsentämään tietoa siitä, millaista kuvaa mielenterveydestä eri mediat välittivät koronakriisin aikana.

1.2 Tutkimusaineisto

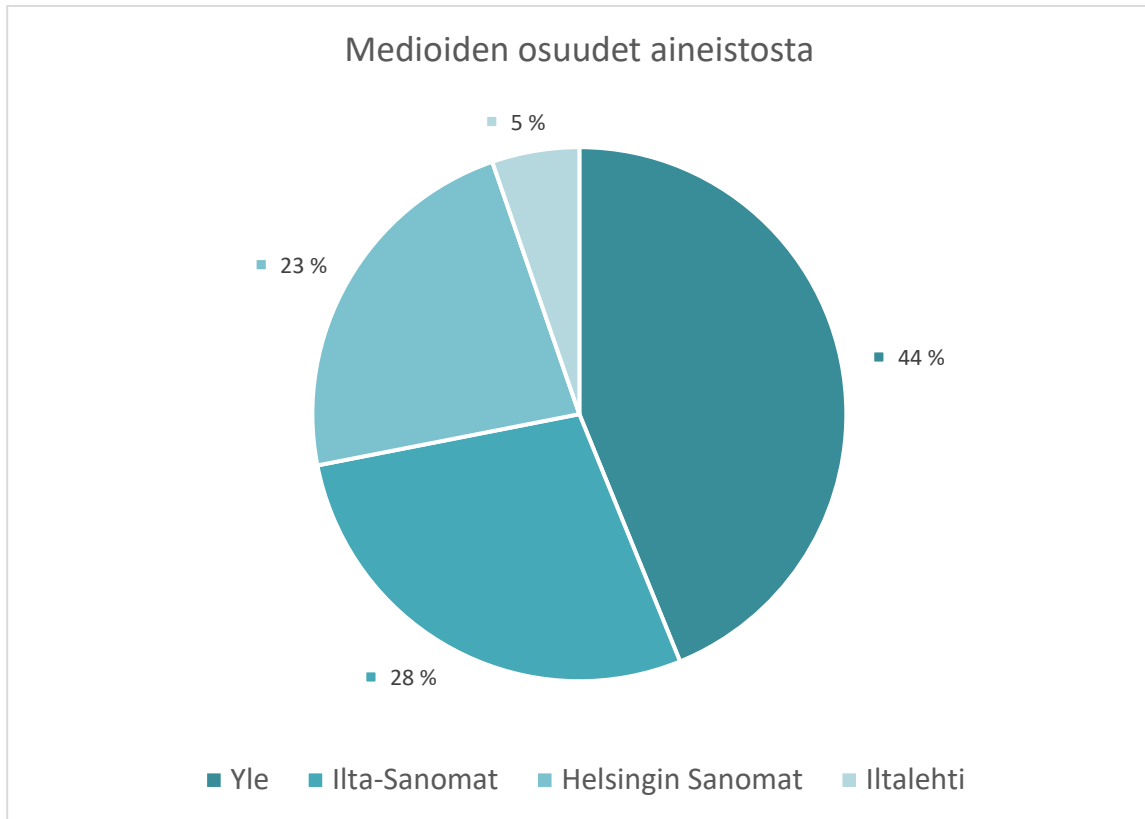
Aloitin tutkimuksen aineistonkeruun käyttämällä Retrieverin (20.11.2021) mediaseuranta- ja analyysiohjelmaa. Aineistonkeruun ensimmäisessä vaiheessa mediaosumiin

kertyi yhteensä 352 julkaisua ajankohdalta 1.3.–30.10.2021. Valitsin ohjelman hakuasetuksista aineistotyyppiä verkkojulkaisut. Ohjelman mediaseurannan lisäksi keräsin aineistoa valittujen medioiden verkkosivujen hakutoiminnolla. Lopullinen aineisto koostuu 55 otsikosta ja 55 valokuvasta (ks. aineistolähteet). Valitsin lopulliseen rajaukseen ja tutkimuksen aineistoon julkaisut, joiden otsikoissa oli mainittu sanat korona tai pandemia sekä mielenterveys tai niihin liittyviä käsitteitä ja termejä.

Valitsin tutkimuksen tarkasteltaviksi medioiksi Iltalehden, Ilta-Sanomat, Helsingin Sanomat ja Ylen verkkojulkaisut. Päädyin näihin medioihin siksi, että ne ovat luetuimpia uutis sivustoja Suomessa. Finnish Internet Audience Measurement (FIAM) –mittauksen mukaan Iltalehti oli kesäkuussa 2021 Suomen suurimman yleisön tavoitettava uutismedia. Se tavoitti viikoittain 3,1 miljoonaa suomalaista. Ilta-Sanomien verkkojulkaisut tavoittivat lähes saman verran ihmisiä eli noin 3 miljoonaa lukijaa (Sanoma Media Finland, 2021). Helsingin Sanomat puolestaan tavoitti mittauksen mukaan noin 1,4 miljoonaa lukijaa ja oli viidenneksi luetuin. Yle nousi useina viikkoina kolmanneksi luetuimmaksi uutisvies toksi, koska sen verkkojulkaisuja luki liki 2 miljoonaa lukijaa viikossa (FIAM, 2021).

Iltalehti kuuluu Alma Median (2022) konserniin, joka kertoo sen oleva suuri, nopea, kiinnostava sekä uskottava suomalainen uutismedia. Ilta-Sanomat ja Helsingin Sanomat ovat Sanoma Media Finland Oy:n omistamia, mutta ne ovat tyyliltään keskenään erilaisia. Ilta-Sanomat on iltapäivälehti ja Helsingin Sanomat on perinteinen sanomalehti, joka on laajentanut toimintaansa digijulkaisuihin. Yle (2022) eroaa muista tutkimuksiin valituista medioista, sillä sitä ei omista kaupallinen mediayhtiö, vaan se on pääosin Suomen valtion omistama valtakunnallinen mediayhtiö. Sen tarkoituksena on muun muassa tukea kansanvaltaa ja kansalaisten osallistumismahdollisuuksia, edistää kotimaista kulttuuria, olla tasa-arvoinen ja vaalia erilaisia kulttuureita (Yle, 2022). Näiden lähtökohtien voidaan ajatella vaikuttavan Ylen sisältöihin. Kuviossa 1 esitän aineistoon valitut artikkelit lähdemedian mukaan.

Kuvio 1. Kuvioista näkyy mediaosumien jakaantuminen lähdemedian mukaan.

Kuvioista 1 näkee, että Ylen julkaisuissa ilmenee eniten koronaan ja mielenterveyteen liittyviä asioita, sillä liki puolet ($n=24$) aineistosta koostuu sen julkaisuista. Toiseksi eniten aihe ilmenee Ilta-Sanomien otsikoissa ($n=15$) ja kolmanneksi eniten Helsingin Sanomien otsikoissa ($n=13$). Selkeästi vähiten aineistosta koostuu Ilta-Sanomien julkaisuista, sillä niiden osuus on viisi prosenttia ($n=3$). Aineiston epätasainen jakautuminen on tulosta hakukoneiden avulla saaduista osumista. Ylen sisällöt keräsivät reilusti enemmän osumia kuin muut mediat. Tutkimusaineistoon kuuluvat julkaisut ovat juttutyypeiltään uutisia, artikkeleita tai reportaaseja. Raja-analyysin käsittelemään julkaisujen otsikoita sekä pääkuvia. Faircloughin (1997, s. 46) mukaan uutisten otsikot muotoilevat siinä olevan tekstin kokonaisteeman ja sisältävät uutisen yleisintä tietoa. Tämän vuoksi julkaisujen otsikoista ja kuvista koostuva aineisto vastaa parhaiten tutkimuskysymyksiin ja auttaa tutkimuksen tavoitteen saavuttamisessa.

Valitsin aineistonkeruun alkamisajankohdaksi maaliskuun 2021, koska silloin koronapandemian puhkeamisesta oli kulunut vuosi. Aihetta on johdonmukaista tarkastella vuosi pandemian alun jälkeen, koska poikkeustilan vuoksi asetetut rajoitukset ja suositukset ovat ehtineet vaikuttaa ihmisten mielenterveyteen ja arkeen useana eri vuodenaikana. Aineistonkeruu päättyi lokakuun 2021 julkaisuihin, koska silloin Suomi alkoi saavuttamaan rokotetavoitettaan ja koronatodistuksen avulla rajoitukset voitiin välttää. Aineistonkeruu päättyi ennen kuin omikroniksi nimetty koronavirusmuunnos alkoi leviämään Suomessa joulukuussa 2021 (Kangas, 2021).

1.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksen analyysi painottuu kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimukseen. Kvantitatiivisen eli määrällisen menetelmän avulla selvitan, kuinka paljon eri puheenaiheita aineistossa ilmenee. Valitsin diskurssianalyysin tutkimukseni metodologiseksi viitekehykseksi, mutta hyödynnän analyysissä eniten kriittisen diskurssianalyysin teorioita. Diskursseilla tarkoitetaan merkityksiä, jotka ovat rakentuneet sosiaalisesti yhteisesti tunnetuiksi puheenaiheiksi (Jokinen ja muut, 2016, s. 21). Diskurssianalyysia voidaan pitää väljänä metodologisena viitekehysenä, mutta sen avulla tutkitaan esimerkiksi kieltä sosiaalisia todellisuuksia rakentavana tekijänä, erilaisia merkityssysteemejä ja toimijoiden kiintymistä niihin (Jokinen ja muut, 2016, s. 21).

Tässä tutkimuksessa hyödynnän kriittistä diskurssianalyysia erityisesti erilaisten sosiaalisten todellisuuksien ja valtasuhteiden tarkastelemiseen (Jokinen ja muut, 2016, s. 22). Faircloughin (1995, 1997) kriittisen diskurssin mukaisia termejä ovat esimerkiksi diskurssin tyyppi ja genre, diskurssijärjestys ja diskurssikäytäntö (Jokinen ja muut, 2016, s. 242). Diskurssintutkimuksessa genreillä eli lajityypeillä ilmaistaan diskursiivisen ja sosiaalisen toiminnan järjestyneitä muotoja (Pietikäinen ja Mäntynen, 2019, s. 63). Esimerkiksi uutiset kuuluvat omaan genreensä, ja siksi ne noudattavat lajityypilleen ominaisia keinoja hyödyntää kieltä (Pietikäinen ja Mäntynen, 2019, s. 64). Diskurssijärjestyksellä tarkoitetaan sitä, että kriittisessä diskurssianalyysissä tulee ottaa huomioon diskurssien

järjestäytyminen sosiaalisten ja yhteiskunnallisten perusteiden avulla (Pietikäinen ja Mäntynen, 2009, s. 46). Diskurssikäytännöllä tarkoitetaan tapaa, jonka avulla teksti muunnetaan sosiaalisesti tai kulttuuriseksi ilmiöksi (Fairclough, 1997, s. 81).

Faircloughin (1997, s. 81) mukaan diskurssit sisältävät näkyviä yhteiskunnallisia funktioita ja niiden seurauksia. Kriittinen diskurssianalyysi tarjoaa keinoja tutkia diskurssien ja sosiaalisten ja kulttuuristen ilmiöiden välisiä suhteita. Toisaalta Pöntisen (1995, s. 51) mukaan kriittinen diskurssianalyysi keskittyy tämän lisäksi tutkimuksenteon poliittiseen luonteeseen. Tässä tutkimuksessa kriittistä diskurssianalyysiä hyödynnetään abstraktin asian (mielenterveys) representaatioiden tarkastelemiseen yhteiskunnassa, jossa korona vaikuttaa niin poliittiseen päätöksentekoon kuin kansalaisten terveydenhuoltoon.

2 Mielenterveys ja korona diskursseja rakentamassa

Media tarjoaa ihmisille näkökulman yhteiskunnassa tapahtuviin asioihin (Holland, 2018, s. 298). Pitkittyneen koronapandemian vuoksi ihmisten jaksamisesta ja mielenterveydestä on puhuttu laajalti mediassa, ja niistä on esitetty erilaisia representaatioita. Hallin (1997, s. 15) mukaan mediatutkimuksessa representoimisella tarkoitetaan erilaisten elementtien, kuten kielen ja kuvien esittämistä sekä merkityksellistämistä toisille. Voidaan ajatella, että esimerkiksi mediasta välittyvät valokuvat ovat itsessään esityksiä eli representaatioita kameraan taltioidusta asiasta (Seppänen, 2014, s. 5).

Journalismi ja siihen kuuluva kuvajournalismi ovat osa mediaa. Kuutin (1995, s. 12) mukaan journalismilla tarkoitetaan perinteisesti toimitustyön käytäntöä, joka kattaa sekä joukkotiedotuksellisen sisällön tuottamisen että varsinaiset journalistiset sisällöt. Niitä ovat esimerkiksi radio-, tv-, lehti-, ja verkkouutiset (Kuutti, 1995, s. 12). Median valta-asemia on hyvä tarkastella, kun puhutaan mielenterveyden esittämisestä journalismissa ja tarkemmin kuvajournalismissa. Sen avulla pyritään välittämään totuudenmukaista kuvaa tapahtuneesta, mutta kaikki kuvat ovat kuvatoimittajan valitsemia ja tietystä tilanteesta otettuja. Kuvien tulisi kertoa autenttisesti sen, mitä jutussa käsitellään. Mäenpää ja Seppänen (2007, s. 4) toteavat, että lähtökohtaisesti kaikki kuvat ovat nykyään käsiteltyjä ja eivät sen vuoksi pysty vastaamaan alkuperäistä kuvauskohdetta. Lisäksi uutisten otsikoilla on vaikutus siihen, millaisia representaatioita niistä jaetaan, sillä niillä pyritään herättämään lukijan mielenkiinto (Molek-Kozakowska, 2013, s. 173–174). Otsikot ja kuvat siis luovat representaatioita, jotka vaikuttavat ihmisten käsityksiin.

2.1 Median rooli koronakriisissä

Korona-aika on korostanut median asemaa yhteiskunnassa. Jallinojan ja Väliiverosen (2021, s. 6) mukaan kaikenlaisten uutisten tehtävänä on välittää asiantuntijatieta kansalle. Tämän lisäksi median tehtävä on luoda käsitystä siitä, mikä voidaan luokitella

asiantuntijatiedoksi, eli median tulee välittää totuudenmukaista ja useilla lähteillä varmennuttua tietoa (Jallinoja ja Väliverronen, 2021, s. 6). Jalosen ja Kokkolan (2020, s. 306) tutkimuksessa syvennyttiin mielenterveysdiskursseihin ja representaatioihin koronajan mediassa. Artikkelin mukaan koronapandemia on aiheuttanut tunnereaktioita, joita merkityksellistettiin ihmisten ja median kommunikaatiossa. Esimerkiksi Vainikka ja muut (2020, s. 249) totesivat affektiivisuuden tarkoittavan journalismissa kielellisiä ilmauksia, jotka esitetään emotionaalisesti eli tunnepitoisesti. Heidän tutkimuksensa mukaan affektiivisuutta esiintyi myös sellaisissa teksteissä, jotka oli yleisesti ottaen kirjoitettu neutraalisti (Vainikka ja muut, 2020, s. 250). Esimerkiksi journalismissa affektiivisuus on yleensä tullut esiin haastateltavien sitaattien sekä kuvajournalismin avulla. Jos haastateltavan kommentti on nostettu otsikkoon, se representoi koko artikkelia (Vainikka ja muut, 2020, s. 250).

Useat tutkimustulokset ovat osoittaneet, että korona on vaikuttanut negatiivisesti ihmisten mielenterveyteen ja se on näkynyt mediassa. Ausín ja muiden (2021, s. 29) tutkimuksessa ilmeni, että koronan vuoksi tutkimukseen osallistuneet naiset kokivat olonsa masentuneemmaksi, ahdistuneemmaksi, yksinäisemmäksi ja muuten henkisesti huonovointisemmaksi kuin miehet. Pandemian jatkuessa ihmisten psyykinen hyvinvointi on heikentynyt ja lisännyt masennusta tutkimukseen osallistuneissa (Ausín ja muut, 2021, s. 29). Tämän vuoksi koronan heikentämä mielenterveys on näkynyt mediassa ja on vaikuttanut sen kulutukseen. Buneviencen ja muiden (2021, s. 126) saavuttamat tutkimustulokset osoittavat, että kolmasosa tutkimuksen kyselyyn vastanneista henkilöistä oli menettänyt kiinnostuksensa uutisiin tai alkanut välttämään niitä ahdistavien koronauutisten vuoksi.

Kunelius (2020, s. 1) totesi, että koronapandemia on muodostanut hätätilan kaltaisen systemaattisen tapahtuman, joka on vaikuttanut negatiivisesti yhteiskuntaan niin yksilön, instituutioiden kuin kansakuntienkin tasolla. Nämä vaikutukset ovat muokanneet nykypäivän journalismia ja sen mielenkiinnonkohteita (Kunelius, 2020, s. 3). Kuneliuksen (2020, s. 3) mukaan pandemia on pakottanut journalismin tarkastelemaan enemmän sitä,

kuinka akuutti kriisi voi muuttaa yksilöiden, instituutioiden ja eri maiden kansalaisten rutiineja. Lisäksi hän totesi, että pandemian voidaan ajatella määrittäneen ne uudelleen systeemikriisissä, mikä on myös muuttanut journalismin tapaa tuoda asioita esille. Pandemian puhkeamisesta lähtien journalismia on varjostanut negatiivisuus ja uutiset erilaisista konflikteista (Gong ja muut, 2022, s. 82). Englantilaisten koronaan liittyvien uutislähteiden mukaan 52 prosenttia uutisotsikoista aiheutti negatiivisia tunteita, kun taas ainoastaan 30 prosenttia otsikoista herätti positiivisia tunteita ja 18 prosenttia otsikoista oli neutraaleja (Gong ja muut, 2022, s. 82). Tämä kertoo siitä, että koronapandemia on näkynyt negatiivisesti toimittajien laatimissa otsikoissa.

2.2 Mielenterveys mediassa

Media luo julkisen näkökulman, joka vaikuttaa siihen, kuinka mielikuvat mielenterveysongelmista muotoutuvat arjessa sekä tarjoaa mahdollisuuden tarkastella aihetta eri näkökulmista (Ohlson, 2018, s. 300). Useat toimittajat ovat pitäneet mielenterveyttä haastavana aiheena uutisoida (Holland, 2018). Hollandin (2018, s. 1768) artikkelin mukaan tämä johtuu siitä, että uutismediat välittävät erilaisia narratiiveja eli kertomuksia mielenterveydestä ja sen häiriöistä. Yhtenäistä linjaa ei ole. Artikkelissa kerrotaan, että muista terveysongelmista poiketen mielenterveysongelmat yhdistetään mediassa usein kriiseihin tai väkivaltaisiin tekoihin. Toimittajien tulee raportoida tällaisista tapahtumista tarkasti ja arkaluontoista materiaalia kunnioittaen (Holland, 2018, s. 1770).

Ohlson (2018) tarkasteli tutkimuksessaan sitä, miten mielenterveyden diskurssia rakennetaan ruotsalaisissa sanomalehdissä. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että mielenterveysongelmien tai ”mielensairauden” käsitettä käytetään eri tavoin. Ohlson (2018, s. 298) totesi myös, että sanomalehdissä esitetyissä diskursseista on havaittu argumentoivia piirteitä, joissa hyödynnettiin asiantuntijoiden lausuntoja. Lisäksi hän selvitti tutkimuksessaan, että mielenterveys nähtiin yhdeksi vakavimmista yhteiskunnan ongelmista. Se yhdistettiin häiriökäyttäytymiseen ja väkivaltaan, se luokiteltiin yleiseksi terveysuhaksi ja siitä käytettiin epäselviä käsitteitä (Ohlson, 2018, s. 301–303).

Van Beveren ja muut (2020) tutkivat sitä, miten mielenterveys ja siihen liittyvät sairaudet on esitetty aiemmin diskursiivisesti sanomalehdissä ja kuinka ne auttavat ymmärtämään mielenterveyttä. Mediassa mielenterveys yhdistetään yleensä vaaraan, väkivaltaan ja tuntemuksiin, jotka voivat johtaa negatiiviseen leimaamiseen sekä estää ihmisiä hakemasta apua (Van Beveren ja muut, 2020, s. 1362). Van Bevereiden ja muiden (2020, s. 1373) tutkimustulokset osoittivat, että vaikka valtamedia edistää negatiivisten stereotyyppien säilymistä, sen avulla pyritään rikkomaan erilaisia tabuja ja normalisoida mielenterveysongelmia.

2.3 Otsikoiden ja kuvajournalismin rooli mediassa

Tässä tutkimuksessa analysoidut otsikot herättävät lukijan kiinnostuksen, ja siksi ne on valittu osaksi tutkimusaineistoa. Juntusen (2009, s. 36) mukaan verkko- ja mediatalojen keskinäisellä kilpailulla on ollut merkittävä vaikutus journalistiseen prosessiin. Tämä näkyy myös siinä, millaisia otsikoita toimittajat laativat, sillä niiden tarkoituksena on saada lisää lukijoita. Verkkjournalismissa voidaan puhua niin sanotuista ”klikkiotsikoista”, jotka saattavat olla harhaanjohtavia tai liioiteltuja, jotta uutisen lukisi mahdollisimman moni (Pujahari ja Sisodia, 2021, s. 118).

Molek-Kozakowska (2013, s. 173) tarkasteli sitä, kuinka huomiota herättävät uutisdiskurssit pyritään tiivistämään verkkouutisten otsikoihin, jotta lukijat kiinnostuisivat niistä. Hänen tutkimuksensa mukaan erityisesti kaupalliset uutismediat ovat hyötäneet suurista määristä lukijoita, sillä heidän mainostulonsa riippuvat heistä. Uutisten on erotuttava esimerkiksi tunteita herättävien otsikoiden avulla (Molek-Kozakowska, 2013, s. 173–174). Otsikoissa ilmenevien tietojen tulee kuitenkin olla mahdollisimman relevantteja, ajankohtaisia sekä merkityksellisiä (Molek-Kozakowska, 2013, s. 175).

Journalismin avulla tapahtuneista asioista voidaan kertoa totuus (Seppänen ja Väliiveronen, 2012, s. 154). Hyvä journalistinen sisältö noudattaa journalistisia periaatteita ja

toimintatapoja (Kuutti, 1995, 12). Lehtisen (2020, s. 207) mukaan journalismin valta riippuu kuitenkin siitä, millainen sen asema on yhteiskunnassa. Lisäksi journalismia voidaan pitää vain yhtenä osana laajaa mediakenttää (Lehtinen 2020, s. 209). Kuvajournalismi on esimerkki siitä, kuinka journalismi voi toteuttaa valtaansa. Kuvajournalismi on vakiinnuttanut kuvien roolit siten, että niillä on valtaa muokata käsityksiä ja representaatioita erilaisista tapahtumista (Ledin, 2018, s. 39).

Mäenpää (2016) tutki teoksessaan objektiivisuuden rakentumisesta kuvajournalismissa. Hänen mukaansa uutisten valokuviiin kohdistuivat erilaiset odotukset kuin kirjoitettuun tekstiin, sillä niiden halutaan olevan mahdollisimman luonnollisia ja näin myös objektiivisia (Mäenpää, 2016, s. 48). Kuvajournalismissa on kuitenkin käytetty kuvituskuvia. Järvi (2006, s. 62) luonnehti kuvituskuvien olevan sellaisia, joiden avulla pyritään havainnollistamaan jutussa käsiteltyä aiheita tai lisäämään fiktiivistä ja visuaalista kiehtovuutta journalistiseen sisältöön. Hänen mukaansa kuvitustyyppejä on ollut kahdenlaisia: joko informatiivisia uutisgraafeja tai katsojan mielenkiintoa herättävää fantasiakuvitusta.

Valokuvat ovat osa mielenterveyttä käsittelevän diskurssin rakennetta. Kuvajournalistit ovat vastuussa niiden luomisprosessista, sillä he ovat valinneet valokuvan asetelman, ottaneet valokuvan ja käsitelleet sen (Seppänen, 2005, s. 253–255). Tämän vuoksi kuvajournalismia tutkivassa analyysissä on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että tarkastelee koko prosessia ja ihmisten (toimittajien ja kuvaajien) toimintaa eri medioissa. Valta rakentuu esimerkiksi toimittajien tai kuvaajien valitseman kuvan värimaailman ja rajauksen avulla (Seppänen, 2005, s. 255).

3 Diskurssianalyysi metodologisena viitekehystenä

Kriittinen diskurssianalyysi sopii hyvin yhteiskunnallisten ilmiöiden ja ongelmien tarkasteluun, sillä ne luovat yhteiskunnallista keskustelua, joista rakentuu yleistyneitä puheaihteita eli diskursseja (Jokinen ja muut, 2016, s. 200). Diskurssit perustuvat erilaisiin tapoihin ja syihin hyödyntää kieltä, ja niiden merkitykset jaetaan yhteisöllisesti (Seppänen, 2005, s. 259). Faircloughin (1997, s. 76) mukaan kriittinen diskurssianalyysin avulla tarkastellaan sitä, millaisen jännitteen kieli yhteiskunnallisena tuotoksena sekä yhteiskunnallisena vaikuttajana muodostaa. Yhteiskunnalliset ilmiöt, ongelmat ja valtasuhteet kuvataan mediassa kielen ja visuaalisen tekstin avulla, ja siksi kriittinen diskurssianalyysi auttaa vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Visuaalisella tekstillä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa julkaisuissa käytettyjä valokuvia.

3.1 Diskurssianalyttinen tutkiminen

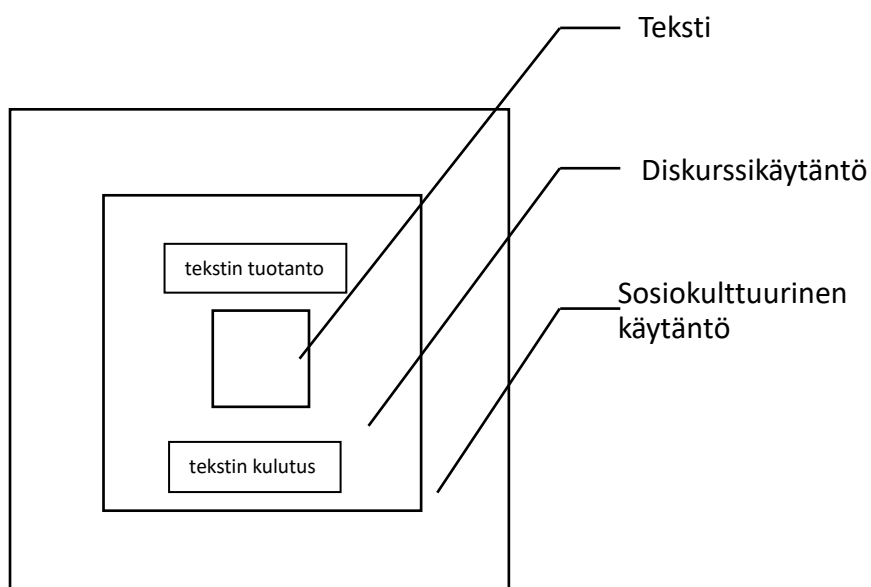
Diskurssi on moniulotteinen käsite. Se voidaan tulkita esimerkiksi lauserajat ylittäväksi kielenkäytöksi, sosiaalista käyttäytymistä ja järjestyksiä heijastavaksi kieleksi, tai sen tarkoituksena on vaikuttaa vuorovaikutukseen (Heikkinen, 2012, s. 94). Diskurssianalyttisessä tutkimuksessa teksti ja diskurssi on erotettava toisistaan, jotta tutkimuksen painopiste säilyy oikeana. Heikkisen (2012, s. 95–96) mukaan tekstin ja diskurssin erottaa toisistaan siten, että diskurssi on yhteiskunnassa yleistynyt tapa puhua tietyistä aiheista. Kun puhutaan yleisellä tasolla terveysdiskurssista, se sisältää kaiken mitä näemme terveydestä puhuttavan esimerkiksi sanomalehdissä, mainoksissa tai oppikirjoissa. Diskurssit eivät kuitenkaan tarkoita ainoastaan kirjoitettua tai puhuttua kieltä, vaan myös valokuvat välittävät diskursseja (Jørgensen ja Phillips, 2002, s. 261).

Diskursiivinen valta on osa diskurssianalyttistä tutkimusta, sillä kieli mahdollistaa asioiden kuvaamisen, rajaamisen, määrittämisen ja asemoimisen erilaisiin konteksteihin (Pietikäinen ja Mäntynen, 2009, s. 42). Jokaisen lehdessä ilmenevän diskurssin avulla

voidaan representoida asioita eri näkökulmista. Jos esimerkiksi mielenterveysongelmat nähdään maan terveydenhuollon varoja kuluttavana ongelmana, ne representoidaan silloin talouden avulla, koska asiaa pidetään rahaan liittyvänä ongelmana (Pietikäinen ja Mäntynen, 2009, s. 42).

3.2 Kriittisen diskurssianalyysin teoria

Faircloughin (1995, s. 135) kriittisen diskurssianalyysin tarkoituksena on tarkastella eri laisten diskursiivisten toimintojen välisiä suhteita yhdistettynä yhteiskunnallisiin sekä sosiokulttuurisiin tapahtumiin. Faircloughin (1997, s. 80) teorian mukaisia tasoja on kolme: 1) puhuttu tai kirjoitettu kieli, 2) diskursiivinen käytäntö, joka toteutuu tekstin tuottamisessa ja tulkitsemisessa sekä 3) sosiaalinen käytäntö siitä, kuinka tilannetta luetaan. Pietikäisen (2000, s. 207) mukaan kriittiselle diskurssianalyysille on tyypillistä tarkastella esimerkiksi sosiaalisen ilmiön rakentumista diskurssissa, jolloin analyysi painottuu kielen vaikutuksiin ja piirteisiin asian ymmärtämisessä. Kuviossa 2 havainnollistetaan, miten kriittisen diskurssianalyysin viitekehys hahmottuu.

Kuvio 2. Kriittisen diskurssianalyysin mukainen viitekehys (Fairclough, 1997, s. 82).

Tekstin tasolla kieli välittää siinä olevia ajatuksia sekä kertoo samalla suhteensa muihin ihmisiin (Kalliokoski, 1995, s. 8). Kielestä selviää esimerkiksi tekijä (subjekti) sekä tekemisen kohde (objekti). Journalismissa toimittaja tuottaa tekstin valitusta näkökulmasta tarkasteltuna, vaikka kieli toimii lähtökohtaisesti haastatellun puheen välittäjänä, (Kalliokoski, 1995, s. 13). Tekstin taso käsittää myös kuvat, sillä Jørgensenin ja Phillipsin (2002, s. 61) mukaan kriittistä diskurssianalyysia voidaan hyödyntää myös visuaalisen tekstin esimerkiksi lehtikuvien tarkasteluun. He toteavat teoksessaan, että tällöin kuvia sisältävien tekstien analysoinnissa on otettava huomioon erityispiirteet kielen ja kuvien välisestä suhteesta. Yhdessä nämä tekijät muodostavat kielen ja genren rajoissa ideologioita, joita kriittisen diskurssianalyysin avulla voidaan tarkastella.

Faircloughin (1997, s. 75) kriittinen lähestymistapa perustuu ajatukseen siitä, että diskurssissa kaikilla sosiaalisilla käytänteillä ja otsikoissa olevilla kielenkäyttötavoilla on omat syy-seuraussuhteensa. Hall (1992, s. 160–161) kuvailee teoksessaan ideologisen vallan muokkaavan ihmisten havaintoja ja ajattelutapoja siten, että ne olisivat sosiaalisesti hyväksyttävissä tai toteutettavissa. Tekstin tasolla ideologinen valta välittyy silloin, kun lauserakenteita koodataan kielellisesti (Fairclough, 1997, s. 409). Kriittinen diskurssianalyysi poikkeaa tavanomaisesta tai muista diskurssianalyysin suuntauksista siten, että siinä yhdistyy sekä kielitieteellisten että yhteiskunnallisten diskurssien käytännöt (Pietikäinen, 2000, s. 191–192). Tämän vuoksi kriittinen diskurssianalyysi sopii tutkimukseeni, sillä pyrin tarkastelemaan yhteiskunnallisesti rakentunutta tapaa esittää koronakriisiin yhdistettyä mielenterveyttä.

Näiden lähtökohtien lisäksi Faircloughin (1995, 1997) teoriaa mukaileva analyysi kohdistuu siihen, miten tekstistä erottuvat diskurssit rakentuvat ikään kuin toimintaa ohjailevaksi tietorakenteiksi. Esimerkiksi koronaan liittyvät ohjeistukset muodostavat tietorakenteita siitä, miten virus vaikuttaa ihmisen fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen. Tärkeää on tarkastella sitä, mitkä diskurssit saavat mediassa eniten näkyvyyttä (Suoninen, 2021). Jokisen ja muiden (2016, s. 241) mukaan kriittisen diskurssianalyysin lähtökohtana voidaan pitää sitä, että tarkasteltavassa kielessä ilmenee alistussuhteita, joiden kielellisiä

käytäntöjä halutaan tarkastella kriittisesti. Kriittisen diskurssianalyysin avulla halutaan tarkastella sitä, miten näitä suhteita oikeutetaan.

Faircloughin (1997, s. 40) teorian mukaan kriittisessä diskurssianalyysissä voi käsitellä esimerkiksi sitä, miten uutisessa käytetty lähde on muutettu lehtiartikkeliksi, kuinka lähde on hyödynnetty otsikossa ja millainen käytäntö siinä vallitsee. Teorian mukaan esimerkiksi uutisotsikosta voi tehdä ideologisen nominalisoimalla tapahtuneen tekijät eli muuttamalla toiminta nominaalimuotoon (substantiivin omaiseksi) tai ilmaisemalla asiat passiivissa. Näin lukijalle jää tulkinnan varaa siihen, kuka asiaan oikeasti vaikuttaa ja miten. Lisäksi Faircloughin (1995, s. 82) mukaan diskursiivisiin käytäntöihin tulisi ideologisesti panostaa vain sen verran, kun ne edistävät valtasuhteiden ylläpitämistä tai heikentämistä.

Faircloughin (1997, s. 98) mukaan tekstissä voi kiinnittää huomiota esimerkiksi sarjallisiin suhteisiin, joiden mukaan tarkastellaan sitä, kuinka alkuperäistä tekstiä on muunnettu artikkeliin. Valintasuhteita tarkastellessa voidaan pohtia sitä, millaisia tyylillisiä valintoja tekstissä on tehty. Faircloughin (1997, s. 28) mukaan diskurssikäytäntö voi ilmetä esimerkiksi tavalla, jolla toimittajat tuottavat tekstejä (Fairclough, 1997, s. 28). Tämän vuoksi hän jaottelee diskurssikäytännön tasot myös sosiokulttuurisesti tilannekohtaisiin, yhteiskunnallisiin ja institutionaalisiin funktioihin. Esimerkiksi koronauutisessa diskurssikäytäntö merkitsisi sitä, mikä pandemiaan liittyvä asia on johtanut tapahtuman mainitsemiseen uutisessa.

Hegemoniset diskurssit ja vaiennetut diskurssit ovat osa yleisesti tunnettuja kriittiseen diskurssianalyysiin kuuluvia perinteitä (Jokinen ja muut, 2016, s. 241–242). Faircloughin (1995, s. 76) mukaan hegemonialla tarkoitetaan diskursseja, jotka ovat saavuttaneet valta-aseman ja siten vähentäneet muiden diskurssien ääniä. Hegemonisiin diskursseihin liitetään vahvasti erilaiset ideologiat, ja ne vaikuttavat niin talouteen kuin politiikkaan (Fairclough, 1995, s. 76). Ideologioilla tarkoitetaan mediatutkimuksessa aatteita ja kysymyksiä, jotka liittyvät siihen, miten yhteiskunnassa toimivat valtasuhteet vaikuttavat

mediaan ja toisinpäin (Fairclough, 1997, s. 23). Saman teorian mukaan hegemonia on myös osa johtajuutta ja ekonomisten ja kulttuuristen ideologioiden hallitsemista. Yhteenvetona voidaan todeta, että kriittisessä analyysissä yhdistyvät tekstien, diskursiivisten käytäntöjen ja sosiaalisten käytäntöjen tarkastelu valitun aineiston avulla (Pöntinen, 1995, s. 50–52).

3.3 Diskurssianalyysi ja representaatio

Kriittisen diskurssianalyysin perinteiden mukaan diskurssikäytännöt tuottavat representaatioita maailmasta (Jørgensen ja Phillips, 2002, s. 63). Representaatiot puolestaan rakentavat erilaisissa teksteissä sitä, kuinka maailman tapahtumat, suhteet ja tilanteet esitetään (Fairclough, 1992, s. 137). Sihvonen (2006, s. 130) toteaa artikkelissaan, että yleisesti tunnistettuja representaation vallan ulottuvuuksina pidetään esimerkiksi rotua, sukupuolta, kansallisuutta tai etnisyyttä. Lisäksi representaatioiden avulla voidaan rajata, korostaa, muokata, rakenteistaa sekä määrittää objekteja, joihin ne viittaavat (Sihvonen, 2006, s. 135). Koronapandemia on vaikuttanut kaikkiin, ja sen vuoksi kokemus siitä on rakentunut yhteisöllisesti median kirjoitusten ja visuaalisten materiaalien välityksellä.

Hall (2013, s. 3) erottelee representaation kahteen tasoon. Hänen mukaansa ensimmäisessä tasossa representaatioita tarkastellaan mentaalisten representaatioiden avulla. Niillä tarkoitetaan mielikuvia ja piirteitä asioista, joita voi tarkkailla ja tunnistaa erilaisista arkiympäristöissä. Mentaaliset representaatiot saavat muotonsa vasta kun niiden merkityksiä pystyy välittämään muille ihmisille (Seppänen, 2005, s. 85). Tästä rakentuu representaatioiden toinen taso. Hallin (2013, s. 3, 5) mukaan merkkejä ja merkkijärjestelmiä voidaan pitää representaation toisena järjestelmänä. Tällä hän tarkoittaa kuvia, tekstiä, muotoja tai ääniä, jotka antavat merkityksen ihmisen mielissä oleville representaatioille. Lisäksi hänen teoriansa mukaan representaatioiden kieli voi olla kirjoitettua, visuaalista tai audiovisuaalista.

Faircloughin (1997, s. 137) teorian mukaan diskurssianalyysissä representaation aspektiinkin kuuluu se, että ne kertovat miksi ja miten eri asioita ja lauseita on yhdistelty esittämään tarkasteltavaa kohdetta. Hänen teoriassaan ensimmäisen aspektin avulla voidaan tarkastella sitä, miten erilaisista tapahtumista, tilanteista ja suhteista muodostetaan representaatioita. Toisen aspektin avulla voidaan tarkastella sitä, miten lauseista on yhdistetty virkkeitä, miten koheesiota rakennetaan niiden välillä ja millaisia valintoja niissä on tehty (Fairclough, 1997, s. 137–138).

Läsnäolevien asioiden lisäksi otsikoista on hyvä tarkastella sitä, mitä niistä jää mahdollisesti puuttumaan (Fairclough, 1997, s. 139). Kaikilla kielellisillä valinnoilla on kuitenkin seurauksia, jotka vaikuttavat keskustelun puheenaiheeseen. Metaforat ovat hyviä esimerkkejä siitä, kuinka kieli voi laajentaa mahdollisuuksia siihen, kuinka asiat esitetään ja millaisia diskursseja niistä muodostuu (Fairclough, 1997, s. 143) Jokaisen yksittäisen kielenkäyttäjän puheeseen vaikuttaa myös yhteiskunnallinen tilanne, normit ja kulttuurit (Pietikäinen ja Mäntynen, 2019, s. 6). Lisäksi tämän tutkimuksen kannalta merkittävää on tarkastella sitä, kenen näkökulmasta asiat kerrotaan tai kenen voidaan päätellä kielen perusteella olevan toimija. Faircloughin (1997, s. 144) mukaan kielellisten representaatioiden analyysissä voidaan eritellä erilaisia toiminnan tyyppisiä. Näitä ovat itse teko, tapahtuma, mentaalinen toiminta, asiointi tai verbaalinen toiminta. Faircloughin (1997, s. 144) mukaan näihin tekoihin liittyy myös kaksi erilaista osallistujatyyppiä, joita ovat tekijä ja sen kohde.

4 Mielenterveyden representaatiot korona-ajan mediassa

Tässä luvussa analysoin diskurssianalyttisesti mielenterveyden representaatioita koronaa käsittelevissä otsikoissa ja kuvissa. Aineisto on kerätty aikaväliltä 1.3.–31.10.2021. Tutkimukseni avulla pyrin vastaamaan kysymyksiin siitä, millaisia diskursseja mielenterveydestä rakennettiin koronakriisin aikana mediassa ja millaisia representaatioita ne muodostavat. Analyysiosuus rakentuu määrällisestä ja laadullisesta tutkimuksesta. Ensimmäiseksi kuvailen aineistoa ja hahmotan niistä kategorioita kunkin puheenaiheen mukaan. Määrällisesti tarkastelen sitä, miten aineisto jakaantuu eri kategorioiden välillä. Tämän jälkeen analysoin kieltä ja hahmotan kategorioissa ilmeneviä diskursseja. Erittelyn jälkeen pohdin sitä, millaisia representaatioita aineistosta hahmotellut diskurssit muodostavat. Lopuksi nivon yhteen sen, kuinka ne vastaavat tutkimuskysymyksiin.

4.1 Otsikoiden ja kuvien diskurssianalyysi

Tutkimuksen aineistoon kuuluvia otsikoita tarkastelemalla voidaan tunnistaa erilaisia tapoja puhua koronasta ja mielenterveydestä. Ne ilmenevät esimerkiksi sanavalintoina ja lauserakenteina. Otsikoissa toistuvien sanojen ja niistä syntyvien puheenaiheiden perusteella aineisto on mahdollista jakaa kategorioihin. Aineiston läpikäynnin perusteella selvitän, miten korona on vaikuttanut ihmisten elämään ja mielenterveyteen. Otsikot erotuvat toisistaan sen perusteella, kenen mielenterveydestä tai kenen näkökulmasta puhutaan. Näiden havaintojen avulla pystyn jaottelemaan aineiston eri kategorioihin.

Aineiston otsikoissa ja kuvissa korona nähdään subjektina, joka rajoittaa ihmisten elämää ja heikentää heidän mielenterveyttään (Fairclough, 1997, s. 144). Otsikoiden kielestä voidaan eritellä toiminnan tyyppejä, joita ovat erilaiset teot, tapahtumat, mentaaliset sekä sanalliset toiminnot, jotka johtuvat koronan aiheuttamista ja lisäämistä mielenterveysongelmista (Fairclough, 1997, s. 144). Esimerkiksi otsikossa (1) puhutaan pelkästään opiskelijoiden avuntarpeesta. Otsikossa ilmenee Faircloughin (1997, s. 144)

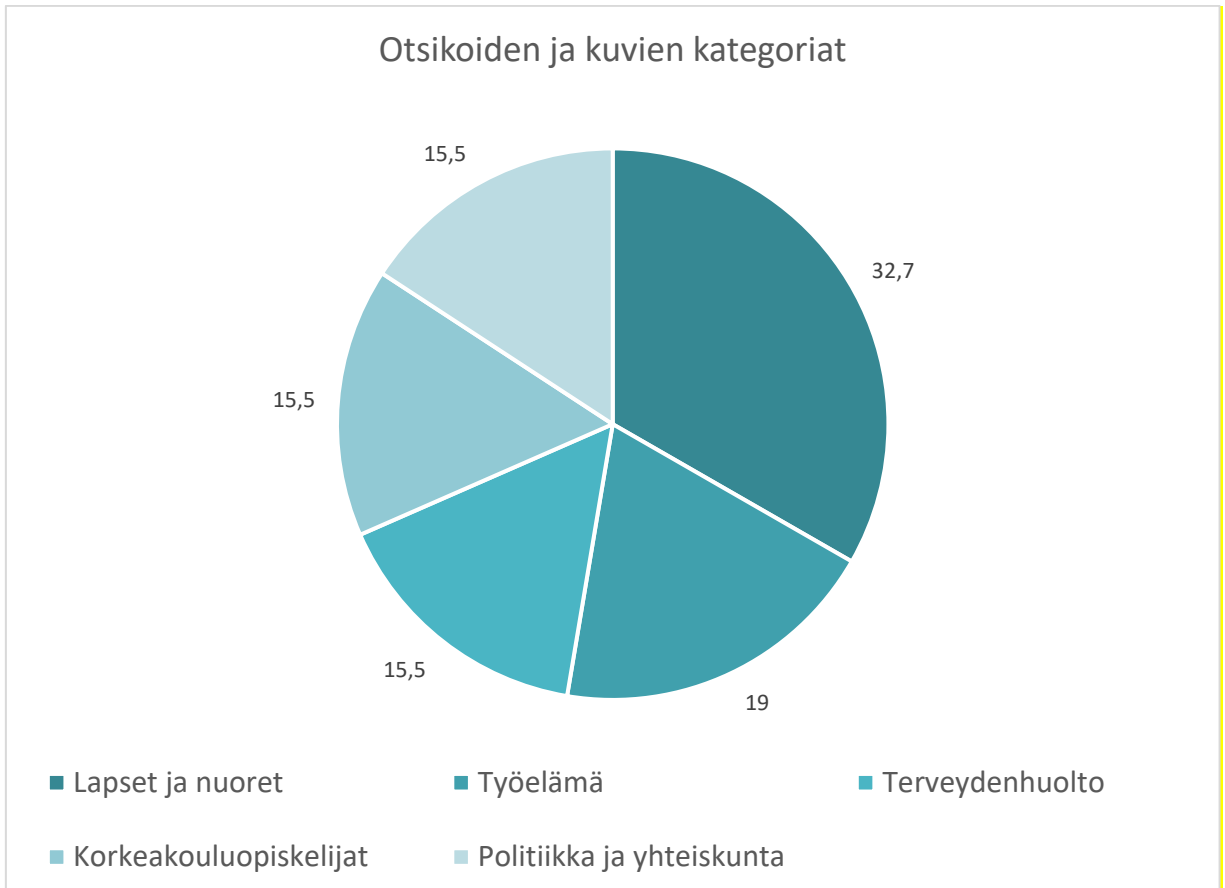
teorian mukaiset toiminnan muodot. Sanallisilla toiminnoilla ja konkreettisesti esitetyillä teoilla sekä tapahtumilla otsikossa rakennetaan diskurssia, joka rakentuu opiskelijoita käsittelevästä puheesta. Otsikossa ilmenee myös selvästi, että opiskelijoiden avun tarve on kasvanut koronan vuoksi.

Analyysin ensimmäisessä vaiheessa erittelen aineistoon kuuluvien julkaisujen otsikot sekä niihin liittyvät kuvat taulukkoon 2 (liite1). Tämän jälkeen tarkastelen otsikoissa ilmenviä tekijöitä, joiden avulla nimeän kategorian, jonka nimi osoittaa siinä ilmenevän puheenaiheen. Tarkastelemalla näitä diskursiivisia piirteitä, pystyn nimeämään aineistosta eri kategorioita. Näitä piirteitä ovat esimerkiksi erilaiset ilmaisut, joita käytetään kuvaamaan mielenterveysongelmien ilmenemistä yhteiskunnassa ja eri yhteisöjen jäsenissä. Lisäksi jokaisesta kategoriasta erottuu esimerkkejä, jotka ilmentävät sitä, miten koronasta ja mielenterveydestä on puhuttu mediassa. Esimerkissä (1) tuodaan esiin opiskelijayhteisöissä ilmenevät mielenterveysongelmat, ja se kuinka he reagoivat siihen.

- (1) Opiskelijoiden avun tarve korkealla jo ennen koronaa, liikkumisrajoitukset voivat pahentaa tilannetta entisestään – fuksit tempaisevat yksinäisyyttä vastaan (Marttinen, 2021).

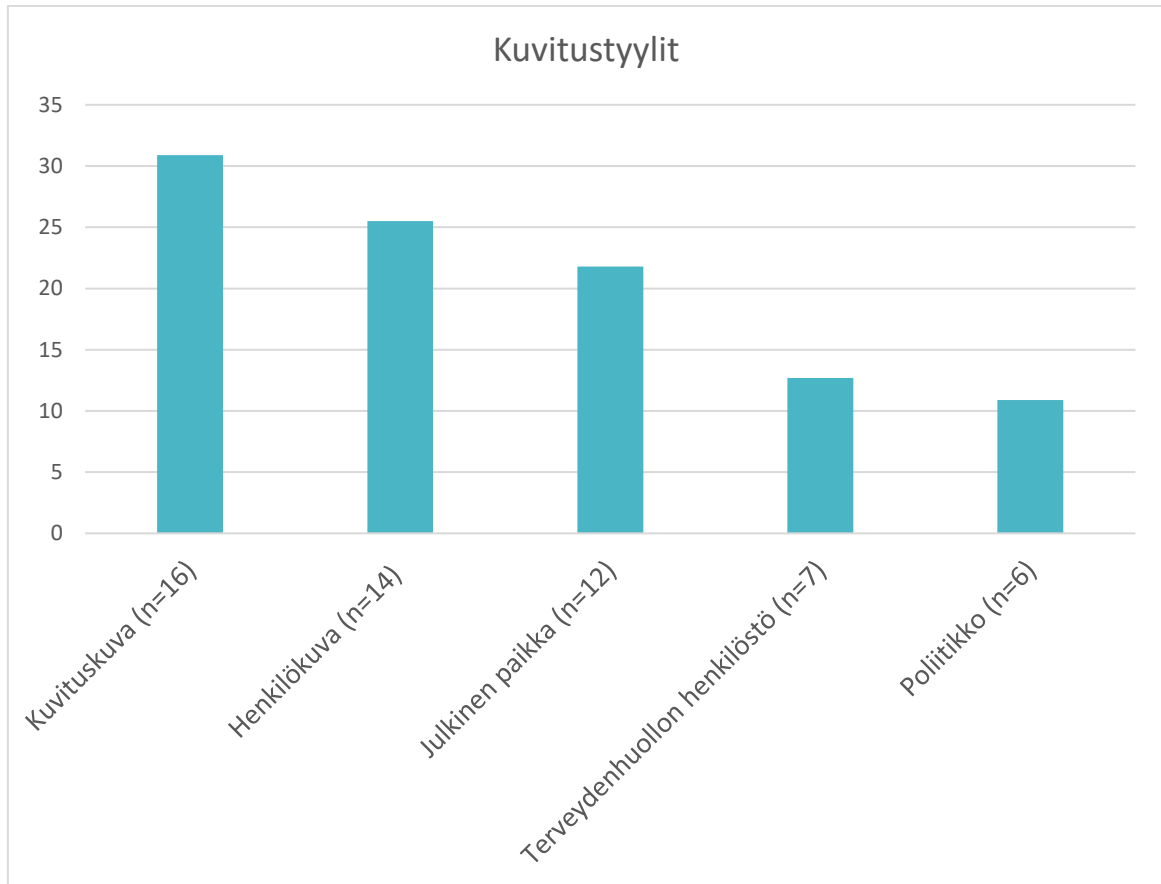
Koska otsikossa (1) puhutaan selkeästi opiskelijoihin kokemuksista koronan lisäämiin mielenterveysongelmiin, nimeän yhdeksi kategoriaksi korkeakouluopiskelijat. Muut aineistosta erottuvat kategoriat ovat lapset ja nuoret, työelämä, terveydenhuolto sekä politiikka ja yhteiskunta. Lapset ja nuoret -kategoriaan lukeutuu 32,7 prosenttia (n=18) otsikoista, mikä vastaa suurinta osuutta suhteutettuna koko aineistoon. Kuviossa 3 näkyvät kaikki hahmotellut kategoriat suhteutettuna kerättyyn aineistoon. Työelämä-kategoriaan lukeutuu 19 prosenttia (n=11) aineistosta, minkä vuoksi työelämästä kertova diskurssi korostuu tutkimusaineistossa toiseksi eniten. Diskurssia rakentavat esimerkiksi puheet siitä, kuinka eri alojen työntekijät ovat psyykkisesti kuormittuneet korona-ajan luomien haasteiden vuoksi. Terveydenhuolto-, korkeakouluopiskelijat- sekä politiikka ja yhteiskunta -kategorioihin lukeutuu saman verran otsikoita.

Kuvio 3. Otsikoiden ja kuvien jakaminen puheenaiheiden mukaan eri kategorioihin.

Mielenterveyttä voidaan pitää abstraktina aiheena, mutta siitä huolimatta sitä kuvitetaan tutkimuksen aineistossa sekä kuvituskuviin että tilanne- ja henkilökuvien avulla. Eri medioiden julkaisuissa käytetään yleisimmin kuvituskuvaa, sillä käsiteltäviä aiheita pyritään lähestymään visuaalisella tasolla hienotunteisesti. Joissakin esimerkeissä jutussa haastatellut henkilöt näkyvät kuvissa omilla kasvoillaan, mikä tekee henkilöstä helpommin lähestyttävän kuvapankeista ladattujen kuvituskuviin sijaan. Henkilökuvien lisäksi korona-ajan mielenterveyttä kuvitetaan myös konkreettisilla tapahtumilla, kuten eduskunnan täysistunnolla, sairaaloissa otetuilla tilannekuvilla tai koronarokotukseen jonottavilla henkilöillä. Kuviossa 4 on nähtävillä aineistosta muodostetut yleisimmät tavat kuvittaa koronan vaikutuksia mielenterveyteen.

Kuvio 4. Aineiston jakautuminen määrällisesti kuvitustyylin mukaan.

Eniten koronaa ja mielenterveyttä kuvitetaan kuvituskuvilla. Nämä kuvat olivat sellaisia, joissa pyritään esittämään erilaisissa tilanteissa ja mielentiloissa olevia henkilöitä niin, että heitä ei pysty tunnistamaan kuvasta. Kuvissa olevat henkilöt ovat anonyymeja, jotta ne soveltuisivat mahdollisimman monipuolisesti eri aiheiden kuvittamiseen. Näitä voidaan pitää sellaisina kuvituskuvinä, joiden tarkoituksena on olla fiktiivisiä, mutta lisätä katsojan kiinnostuneisuutta visuaalisten elementtien avulla (Järvi, 2006, s. 62). Yleisimpiä esimerkkejä aineistoista ovat lähikuvat, joissa kuvassa oleva henkilö peittää kasvonsa esimerkiksi tyynyllä tai hänen kasvonsa on kohdistettu alaspäin. Nämä kuvat ovat usein tummia. Jotkut kuvat ovat kokonaan mustavalkoisia, jolloin kirkkaita värejä ei ole ollenkaan.

Toiseksi eniten aihetta kuvitetaan henkilökuvilla eli jutuissa haastatellut henkilöt ovat kuvissa omilla kasvoillaan, ja edustavat siten käsiteltyä aihetta. Aineistossa on kuvia sekä

yksittäisistä henkilöistä että ryhmäkuvia, joiden avulla monet ihmiset edustavat aihetta kasvoillaan. Tämän perusteella mielenterveyttä ja koronaa pyritään eniten representoimaan tavallisia ihmisiä kuvaavien henkilöiden kuvilla. Aineistoon kuuluu myös kuvia, joissa henkilöt ovat tunnistettavissa joko poliitikoiksi tai terveydenhuollon henkilökuntaan kuuluviksi. Sekä poliitikkoja että terveydenhuollon henkilökuntaa esittävät kuvat kattavat hieman yli 10 prosenttia aineistosta (kuva 1).

Kuva 1. Pääministeri Sanna Marin tiedotustilaisuudessa (Yle/Esa Syväkuru).

Politiikkoja esittävässä kuvissa tunnistettavia henkilöitä ovat esimerkiksi pääministeri Sanna Marinin (kuva 1), kokoomuksen kansanedustaja Paula Risikko tai eduskunnan istuntosalissa istuvat kansanedustajat. Seuraavaksi analysoin tarkemmin aineistosta hahmoteltuja kategorioita ja niihin sisältyviä tekstejä.

4.1.1 Lapset ja nuoret

Tutkimuksen aineistossa korostuu joukko otsikoita, joissa korona on subjekti, joka vaikuttaa lapsiin ja nuoriin (Fairclough, 1997, s. 144). Otsikoissa koronan aiheuttamat mielenterveysongelmat kategorisoidaan heihin kohdistuvaksi uhaksi. Aineiston otsikoissa ilmenee esimerkiksi se, kuinka lasten ja nuorten arkielämä on vaikeutunut koronan vuoksi. Rajoitusten aiheuttamat muutokset ovat hankaloittaneet heidän sosiaalista elämäänsä, sillä esimerkiksi monia harrastustoimintoja on jouduttu rajoittamaan. Koulunkäynti on ollut etäopetuksen vuoksi vaikeampaa, ja se on vaatinut lapsilta ja nuorilta sopeutumista. Lisääntynyt eristäytyminen muista ja arkielämän muuttuminen on lisännyt nuorten ahdistusta (2).

- (2) Päihteitä entistä vähemmän, mutta ahdistus lisääntyy – kysely kertoo, kuinka nuorilla menee Helsingissä (Helsingin Sanomat, 27.10.2021).

Faircloughin (1997, s. 82) viitekehystä soveltamalla kategorian otsikoiden tekstuaalisella tasolla viitataan usein nykyhetken lisäksi tulevaisuuden ongelmiin, jos nuorten ”mielenterveyskriisiä” ei saada hoidettua. Niissä myönnetään, että korona on vaikuttanut lasten ja nuorten mielenterveyteen niin, että se on aiheuttanut erillisen kriisin ja aiheuttanut ongelman. Kategoriaan kuuluvissa uutisissa tuodaan esille esimerkiksi tutkimuksia tai eri järjestöjen laatimia raportteja (3), joiden mukaan koronalla on pitkäkestoiset seuraukset lasten ja nuorten mielenterveyden hoitamiseen. Esimerkissä (3) lapsista ja nuorista tehdään sosiokulttuurinen ryhmä, jonka avulla aiheesta keskustellaan. Lasten ja nuorten mielenterveydestä puhutaan eri tavalla kuin vanhemmista ikäluokista, koska lapset kokevat asiat eri tavoin kuin aikuiset.

- (3) Unicef: Koronan vaikutukset lasten ja nuorten mielenterveyteen ovat vain jäävuoren huippu (Yle, 5.10.2021).

Otsikossa (3) koronan erilaisista vaikutuksista lapsiin ja nuoriin käytetään metaforaa ”jäävuoren huippu”, jonka voidaan ajatella kuvaavan koronan aiheuttamia oireita ja niiden seuraamuksia. Metaforasta välittyy mielikuva siitä, että lasten ja nuorten mielenterveys

on heikentynyt jo pidempään, mutta korona on kasvattanut ongelmat huippuunsa ja samalla muovannut siitä oman puheenaiheensa. Toimittaja on tietoisesti käyttänyt metaforaa, vaikka olisi voinut ilmaista asian neutraalimmin. Uutisen kirjoittanut toimittaja on tietoisesti laittanut järjestön nimen otsikkoon, jotta se edustaisi järjestön virallista kantaa. Näin koronan vaikutuksia kuvaillaan jäävuorenhuipuksi, mikä pyrkii herättämään lukijan kiinnostuksen (Fairclough, 1997, s. 97).

Otsikossa (3) metaforan voidaan ajatella sisältävän affektiivisiä piirteitä, sillä jäävuoren huipulla tarkoitetaan yleisesti sitä, että koronan aiheuttamista mielenterveysvaikutuksista ilmenee vain pieni osa. Metafora saa lukijan pohtimaan sitä, mitä kaikkea muuta ilmiöön liittyy tai mitä siitä paljastuu. Lisäksi sisällyttämällä tunteita herättävän metaforan, toimittaja tietoisesti houkuttelee lukijaa avaamaan jutun verkkoselaimensa (Puja-hari ja Sisodia, 2021, s. 118).

Lapset ja nuoret -kategoriaan kuuluissa otsikoissa toistuu useita diskurssikäytäntöjä. Esimerkeistä (3) ja (4) ilmenee diskurssikäytäntöjen yhteiskunnalliset ja sosiokulttuuriset tasot (Fairclough, 1997, s. 28). Otsikossa (4) nuoret mielletään sosiokulttuuriseksi ryhmäksi, jotka ovat jääneet yhteiskunnassa "koronajyrän alle". Nämä esimerkit luovat mentaalisen representaation siitä, että lapset ja nuoret ovat kärsineet koronan aiheuttamista muutoksista, tai jopa masentuneet ja syrjäytyneet. Tulkinta riippuu lukijasta, sillä sen kirjoittaja on tarkoituksella jättänyt siihen tulkinnan varaa. Otsikko ei kuitenkaan paljasta, millaisia "karuja" seurauksia nuoret ovat kohdanneet, vaan houkuttelee lukijaa selvittämään ne avaamalla tekstin kokonaisuudessaan.

- (4) "Motivaatio opiskella on lähes täysi nolla" – näin karuja seurauksia tuli koronajyrän alle jääneille nuorille (Ilta-Sanomat, 24.4.2021).

Otsikossa (4) käytetään haastatellun nuoren sitaattia: "Motivaatio opiskella on lähes täysi nolla". Tämä luo diskurssia alakuloisesta tai masentuneesta nuoresta, jonka mielenkiinto on vähentynyt tai kadonnut kokonaan. Sitatissa luku "nolla" viittaa siihen, että numeroasteikolla opiskelumotivaatio on laskenut pohjalukemiin, mutta sana "lähes" luo

toivoa siitä, että opiskelumotivaatio ei ole vielä kadonnut kokonaan. Sosiokulttuurisella tasolla kategoriaan kuuluvat otsikot rakentavat diskurssia sekä taloudellisesta, poliittisesta että kulttuurillisesta aspektista tarkasteltuna (Fairclough, 1997, s. 85).

Esimerkissä (4) käytetty metafora ”koronajyrä”, jonka avulla pyritään luomaan mielleyhtymää vakavasta tilanteesta ja yhteiskunnallisesta ongelmasta, joka kohdistuu lapsiin ja nuoriin. Käsite ”mielenterveyskriisi” kuvaa hyvin tekstistä välittyvää representaatiota. Lisäksi otsikossa (4) olevan metaforan voidaan ajatella olevan tietyllä tapaa ideologinen. Siinä yleistetään, että kaikki nuoret olisivat kärsineet voimakkaasti koronan aiheuttamista mielenterveysongelmista, mikä ilmenee motivaation puuttumisena. Otsikko muistuttaa klikkiotsikkoa, sillä se on liioiteltu (Pujahari ja Sisodia, 2021, s. 118). Koronajyrää ei ole olemassa. Vaikka otsikko (4) luo alakuloista vaikutelmaa nuorista, kuvassa 2 he ovat viettämässä yhdessä vapaa-aikaa Helsingin tuomiokirkon edustalla. Helsinki tunnustetaan kaupunkina tuomiokirkosta, minkä vuoksi kuvassa olevat nuoret representoivat paikallisten nuorten mielenterveyttä korona-aikana. Kuvassa näkyvät kasvomaskit liitetään korona-aikaan ja niitä voidaan pitää koko koronapandemian symbolina. Olen osoittanut julkaisujen otsikoiden ja kuvien välisen yhteyden taulukossa 2 (liite 1).

Kuva 2. Kuva nuorista Helsingin keskustassa (IS/Seppo Kärki, 2021).

Kuvassa 2 mielenkiinto kohdistuu edellisten esimerkkien lisäksi taka-alalla olevien henkilöiden ulkoiseen olemukseen. Esimerkiksi oikealla puolella oleva henkilö on pukeutunut lähes kokonaan mustiin vaatteisiin, mikä välittää negatiivisia tunteita. Hän myös nojaa kävelykkepeihin, mikä vahvistaa käsitystä nuorten korona-ajan kokemista vaikeuksista. Vasemmalla oleva henkilö on pukeutunut harmaaan hupun, mikä luo vaikutelmaa syrjään vetäytyvistä nuorista. Kaiken kaikkiaan kategoriaan kuuluvat otsikot ja kuvat rakentavat diskurssia koronan lisäämästä masennuksesta ja yksinäisyydestä kärsivistä lapsista ja nuorista.

Otsikossa (5) ”koronaeristys on nuorille keskivaikean masennuksen tet-harjoittelu” puhutaan koronaeristyksen lisäämistä mielenterveysongelmista. Merkittävää on se, että haastateltu asiantuntija vertaa koronan vuoksi tapahtuvan eristäytymisen olevan kuin ”tet-harjoittelu”, jolla viitataan nuorten työelämään tutustumisharjoitteluun, joka kuuluu Suomessa viralliseen opintosuunnitelmaan. Sosiaalisten kontaktien vähentäminen on ajanut nuoret tilanteeseen, jossa he saattavat kokea keskivaikealle masennukselle tyypillisiä kokemuksia.

- (5) Koronaeristys on nuorille keskivaikean masennuksen ”tet-harjoittelu”, sanoo asiantuntija – ”Apua kannattaa hakea” (Helsingin Sanomat 4.4.2021).

Faircloughin (1997, s. 82) kriittisen diskurssianalyysin viitekehystä soveltamalla tekstin tasolla otsikko sisältää metaforan siitä, kuinka koronaeristys on nuorten mielenterveydelle ”koettelemus”, jossa nuori joutuu tutustumaan uusiin ympäristöihin ja käytäntöihin (Jokinen, 2016b, s. 364). Ironisen vertauksesta tekee se, että käsite ”tet-harjoittelu” on merkitty lainausmerkeillä, jolloin lukijalle välittyy mielikuva siitä, että asiantuntija ei käytä vertausta sen varsinaisessa merkityksessä. Lisäksi asiantuntijan puheesta on lainattu otsikkoon suora sitaatti, jossa hän kannustaa nuoria hakemaan apua mielenterveysongelmiinsa.

Diskurssikäytännön tasolla otsikossa yhdistyvät sekä sosiaaliset, yhteiskunnalliset että institutionaaliset funktiot (Fairclough, 1995, s. 133). Sosiokulttuurisesti tilannekohtainen funktio ilmenee otsikossa siten, että siinä puhutaan nimenomaan nuorten eristäytymisestä. Sen mukaan eristäytyminen ei sovi nuorten sosiaaliseen elämään, vaan voi aiheuttaa heille mielenterveysongelmia. Yhteiskunnallinen funktio ilmenee siten, että koronaeristys ja nuorten keskivaikea masennus yhdistetään Suomen koulutusjärjestelmään, joka on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoima. Tämän vuoksi otsikko assosioituu myös opetus- ja kulttuuriministeriön alaisiin instituutioihin kuten perusopetuksen kouluihin. Otsikossa ilmenevä sosiokulttuurinen käytäntö yhdistää otsikon keskusteluun suomalaisten nuorten hyvinvoinnista ja mielenterveyspalvelujen hyödyntämisestä (Fairclough, 1997, s. 82).

Merkittävää kategoriaan kuuluvassa aineistossa on se, että kuvasta 2 poiketen otsikoita representoidaan kuvilla, joissa on tummat värit ja nuori henkilö halutaan tarkoituksellisesti näyttää masentuneen näköisenä. Kuva luo dramaattista tunnelmaa ja rakentaa sen mukaista diskurssia. Esimerkin kaltaisissa kuvissa henkilöiden kasvoja ei näy, sillä he ovat joko peittäneet kasvonsa tai kuva on otettu niin, että kasvoja ei ole mahdollista tunnistaa. Kuvassa 3 tumma hahmo istuu maassa kasvot maahan kohdistettuina. Se ei vastaa

todellista tilannetta, sillä se on tarkoitettu pelkästään uutisen kuvittamiseen eikä siinä näy esimerkiksi haastatellun henkilön kasvoja. Kuva 3 yhdistää siinä näkyvän henkilön osaksi käsitystä korona-ajan elämää ja nuorten mielenterveyttä käsittelevää diskurssia. Huomioitavaa on se, että kuvassa oleva henkilö on erillään muista ihmisistä, mikä vahvistaa diskurssia nuorten lisääntyneestä yksinäisyydestä. Lisäksi kuvassa on merkittävää myös se, että siinä olevaa ihmistä ei tunnista ollenkaan. Henkilöstä ei voi päätellä esimerkiksi sukupuolta tai ikää. Tätä voidaan pitää toimittajan tietoisena valintana, jotta katsoja voi yhdistää sen tarkasteltuun teemaan (Fairclough, 1997).

Kuva 3. Kuvituskuva nuoresta (IS/Lehtikuva/Milla Takala, 2021).

Aineiston esimerkkipuvassa 4 nuori henkilö makaa sängyllä kasvot poispäin kamerasta. Kuvasta erottuvia asioita ovat sänky ja siinä makaava henkilö, hänen yllään oleva paita, ja muu kuvasta välittyvä ympäristö. Voidaan ajatella, että kuvasta välittyvä henkilön mieliala on seurausta esimerkiksi yksinäisyydestä, minkä vuoksi hän purkaa tunteitaan puristamalla tyynyään. Kuvaa 4 tarkasti tutkimalla paidasta voi erottaa sanat ”pay me, tie me, make me whole”. Lisäksi paidasta välittyy kuva ihmisestä, joka on mennyt keskeltä poikki. Nämä sanat voivat luoda tietynlaista representaatiota siitä, että nuoret ovat

masentuneita, mikä vahvistaa diskursiivista käsitystä ”koronajyrän” (ks. esimerkki 4) alle jääneistä nuorista.

Kuva 4. Kuvituskuva nuoresta henkilöstä (Yle/Tiina Jutila, 2021).

Viitteet ja kuvat ”koronajyrän” alle jääneistä nuorista, jotka ovat entistä ahdistuneempia, masentuneempia ja yksinäisempiä luovat yhdessä mielenterveyskriisissä olevien nuorten representaation. Vaikka kuva 4 on värikkäämpi kuin kuva 3, myös sen avulla vahvistuu käsitys masentuneiden lasten ja nuorten diskurssista. Masentuneen olotilan lisäksi kuvista välittyy yksinäisyyden tunne, mikä ilmenee myös kategoriaan kuuluvissa otsikoissa. Lapset ja nuoret -kategorian otsikoista ja kuvista välittyy siis yksinäisyyden mentaalinen representaatio, jota näytetään erityisesti puhumalla ikäryhmään kuuluvien henkilöiden arjesta sekä näyttämällä kuvia koronan muuttamasta elämästä. Erityisesti kuvat 3 ja 4 vahvistavat tekstin ja kuvan välistä suhdetta siitä, että korona-ajan nuoret nähdään elävän mielenterveyskriisin keskellä.

4.1.2 Työelämä

Otsikoista erottuu puhe koronan muutoksista työelämään ja siten mielenterveysongelmien lisääntymiseen. Niissä puhutaan esimerkiksi työssäkäyvistä henkilöistä yleisesti tai jotain ammattia edustavasta henkilöstä. Tämän vuoksi nimeän analyysin toisen kategorian työelämäksi. Esille tulevia aiheita ovat esimerkiksi töissä jaksaminen, ja koronan aiheuttamasta kuormituksesta lisääntynyt uupumus. Esimerkki (6) kuvaa yksityiskohtaisesti hoitajien työelämään liittyviä mielenterveysongelmia. Esimerkissä (6) mielenterveysongelmia representoidaan sanalla ”kuormitus”, joka viittaa siihen, kuinka korona on tehnyt työelämästä raskaampaa ja taakka kasvaa edelleen. Otsikoissa on käytetty sitaatteja, jotka on lainattu haastatteluista. Nämä voivat olla myös puhekielisiä ja edustaa haastateltavien mielipiteitä, kuten esimerkistä (6) voi havaita.

- (6) Edessä voi olla kuormittuneiden hoitajien joukkopako alalta – Tehy: ”Moni on sanonut, että nyt hoidetaan korona ja sen jälkeen goodbye” (Yle, 24.5.2021).

Otsikossa (6) käytetään sanaa ”joukkopako”, joka kuvastaa hoitajien kokemusta työn ahdistavuudesta ja jaksamattomuudesta. Sanalla pyritään kuvaamaan hoitajien työolojen vakavuutta. Joukkopakon voidaan ajatella olevan myös eräänlainen ääri-ilmaisus, sillä se luo vaikutelmaa siitä, että kaikki hoitajat olisivat joukolla pakenemassa alalta vaaran vuoksi (Jokinen, 2016b, s. 292). Ääri-ilmaisuja voi hyödyntää myös toiminnan oikeuttamiseen, ja tässä esimerkissä koronan aiheuttamaa kuormitusta esitetään syyksi joukkopalle (Jokinen, 2016b, s. 292). Ilmaisus assosioituu mielikuvaan siitä, että kuormittuneet hoitajat haluavat vaihtaa alaa välittömästi, sillä korona on tehnyt työstä sietämätöntä.

Lisäksi otsikon (6) kirjoittanut toimittaja on valinnut käyttää otsikossa sitaattia, joka sisältää englanninkielisen sanan ”goodbye”, vaikka otsikko on muuten suomenkielinen. Tämä kertoo toimittajan valintasuhteista ja siitä, että hän on halunnut sisällyttää otsikoon englanninkielisen ja affektiivisesti latautuneen ilmaisun, jotta haastatellun kokemus välittyisi mahdollisimman aidosti (Fairclough, 1997, 98). Verbimuoto ”hoidetaan” luo ideologiaa, sillä siinä aktiivimuoto on häivytetty passiiviin (Fairclough, 1997, s. 41).

Tekijä on haluttu tietoisesti häivyttää. Näin kirjoittaja on luonut ideologiaa siitä, kuinka epämääräisenä koronan hoitamista pidetään. Tällä voidaan viitata siihen, kuinka paljon korona on vaatinut alan työntekijöiltä.

Työelämäkategorian esimerkeissä korostuvat eri diskurssikäytäntöjen tasot. Esimerkeissä korostuu institutionaalinen taso, koska kategoriassa puhutaan terveydenhuollosta. Esimerkissä (7) Tehy eli Suomen sosiaali-, terveys-, ja kasvatustalouden ammattijärjestö, edustaa institutionaalista tasoa. Tehy edustaa kaikkia Suomessa työskenteleviä sosiaali-, terveys-, ja kasvatustalouden työntekijöitä. Tämän vuoksi kategoria koskettaa laajasti työikäistä väestöä, ja sellaisia ammattiryhmiä, jotka joutuvat päivittäin tekemisiin koronaan sairastuneiden henkilöiden kanssa. Työelämä -diskurssissa ilmenee koronan heikentämisen mielenterveyden vaikutukset työssä käyviin henkilöihin sekä eri ammattiryhmiin kuten sairaanhoitajiin. Esimerkissä (7) uutisdiskurssissa painottuu se, että tieto työikäisten psyykkisestä kuormituksesta on peräisin THL:n tutkimuksesta. Sana ”kuormitus” luo assosiaation psyykkiseen tilaan, jossa ihminen kärsii liiallisesta rasituksesta.

- (7) THL:n tutkimus: työikäisten psyykinen kuormitus lisääntyi toisen koronaaikana (Iltalehti, 22.7.2021).

Otsikon (7) perusteella lukijalle jää avoimeksi se, mikä on sen konkreettinen syy-seuraussuhde. Tämä otsikon jättämä aukko houkuttelee lukijaa avaamaan verkkouutisen. Viittaus koronan toiseen aaltoon kertoo siitä, että psyykinen kuormitus on kasvanut korona-ajan pitkittymisen vuoksi. Esimerkiksi ihmisten yksinäisyys ja koronan aiheuttama stressi tuodaan esille monissa otsikoissa. Samat piirteet luovat diskursseja myös muissa kategorioissa. Kategorioiden aineistot erottuvat toisistaan sen perusteella, kenen näkökulmasta asiat esitetään tai kehen koronaan liittyvät rajoitukset ja suositukset kohdistuvat.

Kategoriaan kuuluvat kuvat vahvistavat otsikoiden rakentamaa representaatiota liiallisesta kuormituksesta ja stressistä kärsivistä työikäisistä ihmisistä. Kuvan 5 voidaan ajatella kuvittavan puhetta sairaalaympäristöstä ja siellä työskentelevistä henkilöistä. Kuten

muissakin kategorian kuvissa myös kuva 5 on ladattu kuvapankista. Se ei kuvaa aitoa tilannetta tai uutista. Kuva 5 ja otsikot (6) ja (7) luovat mentaalisen representaation ylikuormittuneista sairaanhoitajista.

Kuva 5. Kuvituskuva terveydenhuollon henkilökunnasta (IS/Colourbox, 2021).

Kuvan 5 avulla pyritään luomaan totuudenmukainen ja otsikkoa vastaava tilanne arjesta ja ympäristöstä, jossa työntekijät ovat eläneet korona-aikana. Tämän vuoksi tähän kategoriaan liittyy esimerkiksi kuvia sairaanhoitajista tai kuvia etätöitä tekevistä ihmisistä. Nämä kuvat rakentavat todellisuutta korona-ajan muuttuneesta ja hankaloituneesta työelämästä. Kuvat pyrkivät herättämään ajatuksia ja tunteita katsojissa, koska niiden avulla pyritään representoimaan työikäisten hyvinvointia. Kuvassa 5 sairaanhoitajat on jätetty tarkoituksella tarkentamatta, sillä työhön kuuluvaa kiirettä on haluttu esittää liikkeessä olevilla hahmoilla.

Kategoriaan kuuluvassa aineistossa korostuvat usein yleinen puhe koronan heikentämästä työkyvystä tai siitä, että työikäiset henkilöt ovat joutuneet jättämään työnsä konaan. Valtaosassa tätä aineistoa aihetta representoitiin esimerkiksi terveydenhuollon

työntekijöiden avulla. Tämän vuoksi aineistosta erottuu kaksi julkaisua, joissa koronan heikentämästä mielenterveydestä puhuivat tunnetut musiikkialan ammattilaiset. Esimerkiksi (8) Faith No More -yhtyeen laulaja ilmoitti, että hän ei ole työkykyinen ja joutuu tämän vuoksi perumaan yhtyeen tulevat esiintymiset. Merkittävää otsikossa (8) on se, että siinä kerrotaan suoraan, että syynä esiintymisten perumiselle on koronapandemian heikentämä mielenterveys. Lisäksi henkilöstä käytetään käsitettä ”Faith No Moren laulaja”, eikä hänen omalla nimellään. Otsikon ensimmäinen osa on yhdistetty jälkimmäiseen tarkentavaan lauseeseen ajatusviivalla, joka luo kahden lauseen välille vuorovaikutuksellisen suhteen (Fairclough, 1997, s. 137).

- (8) Faith No Moren laulaja perui toistaiseksi sovitut keikat – syynä koronapandemian heikentämä mielenterveys

Otsikossa (8) sanotaan myös, että laulaja perui tulevat esiintymiset toistaiseksi, mikä luo vaikutelman siitä, että mielenterveysongelmat ovat vakavia eikä tietoa sairasloman pituudesta ole. Mielenkiintoista on myös se, miksi laulajan etunimeä ei ole mainittu otsikossa, sillä silloin otsikko olisi ollut tekstin tasolla henkilökohtaisempi. Uutinen on kuvitettu kuvalla 6, jossa hän esiintyy eli tekee työtään. Kuva on myös lähikuva laulajasta, joten hänet tunnistaa siitä. Kuva ei ole kuitenkaan tuore kuva, vaan se on otettu aikaisemmasta esiintymisestä eikä siten kuvasta laulajan nykytilaa.

Kuva 6. Arkistokuva Mike Pattonista (IS/Juha Metso, 2021).

Kun tunnettu henkilö kertoo avoimesti siitä, että ei pysty koronan heikentämän mielen-
terveyden vuoksi tekemään töitään, hän antaa kasvot koronan heikentämälle mielen-
terveydelle. Tulevaisuudessa hänet saatetaan muistaa siitä, että korona vaikutti myös julki-
suuden henkilöiden mielenterveyteen ja arkeen. Otsikon (8) perusteella lukijalle välittyvä
mentaalinen representaatio mielenterveysongelmista kärsivästä henkilöstä, jolla ei ole
psykkisiä resursseja jatkaa työtään (Hall, 2013, 3). Otsikkoon liitettyssä kuvassa 6 laulaja
on eloisan näköisenä esiintymislavalla, mikä ei vastaa otsikosta välittyvää mentaalista
representaatiota. Kuva 6 saa katsojan pohtimaan, millaisista mielenterveysongelmista
hän kärsii. Realistisempi mielikuva tilanteesta olisi välittynyt, jos laulaja olisi näyttänyt
masentuneelta. Lisäksi realistisemmän kuvasta olisi tehnyt eri ympäristö. Kuvan 6 vaa-
leat värit ja ympäristö luovat representaatiota energisestä laulajasta.

Tietynlaista representaatiota korona-ajan työelämästä rakentaa esimerkiksi se, että ku-
vassa 7 olevasta henkilöstä välittyy turhautuneisuuden tunne tämän peittäessään kasvot
ikään kuin epäonnistumisen merkiksi. Viitteet koronan lisäämistä työelämän haasteista
luovat työelämään uupuneiden representaation. Esimerkiksi kuvan 7 voidaan ajatella

rakentavan representaatiota korona-ajan etätyöstä, koska siinä esitetään henkilön tekevän töitä kotona.

Kuva 7. Kuvituskuva henkilöstä (IS/Lehtikuva, 2021).

Kuva on Lehtikuvan kuvapankista, joten se on kuvituskuva, eikä se vastaa todellista tilannetta. Kuvassa 7 näkyvän henkilön olemusta voidaan pitää seurauksena koronan ja työelämän rasitteiden aiheuttamasta heikentyneestä mielenterveydestä, sillä hänen kehonkielensä ja eleensä viestivät turhautuneisuuden ja ahdistuksen tunteesta sekä väsymyksestä. Nämä kuvassa näkyvät elementit vahvistavat käsitystä työelämään uupuneiden representaatiosta.

4.1.3 Korkeakouluopiskelijat

Aineistossa ilmenee useita korkeakouluopiskelijoiden mielenterveyttä käsitteleviä otsikoita. Näissä otsikoissa tuodaan esille korkeakouluopiskelijoiden jaksaminen, yksinäisyyden lisääntyminen ja etäopiskelun haitat. Kategoriassa korostuu myös opiskelijoiden kasvava tarve mielenterveyspalveluille. Kategoriiaan kuuluvassa aineistossa opiskelijoista

tehdään yhteisöllinen ryhmä, jotka ovat koronaan ja mielenterveyteen liittyvän diskursusin keskiössä.

Esimerkistä (9) on pyritty tekemään affektiivinen, sillä siinä on käytetty emotionaalista sitaattia, vaikka muuten teksti on neutraali (Vainikka ja muut, 2020, s. 250). Otsikossa (9) käytetään verbiä ”tappaa”, jonka voidaan ajatella olevan kärjistetty ilmaus korkeakouluopiskelijoiden tuntemista negatiivisista tunteista. Verbistä välittyy vaikutelma mentaalisia representaatioita korkeakouluopiskelijoiden sosiaalisen elämän rajoittuneisuudesta ja sen luomasta ahdistuksesta ja masennuksesta. Lisäksi kohta ”paljon enemmän kuin tiedämme” jättää lukijalle kysymyksen siitä, mitä kaikkea korona on todellisuudessa aiheuttanut korkeakouluopiskelijoille. Se myös luo diskurssia siitä, että koronan vaikutukset eivät vielä näy kokonaisuudessaan, ja sillä on vaikutusta vielä pitkään suomalaiseen yhteiskuntaan.

- (9) Korkeakouluopiskelijat ovat jaksamisensa ääri rajoilla: "Korona tappaa paljon enemmän kuin tiedämme" – se tappaa naurun, se tappaa hymyn" (Yle, 25.7.2021).

Esimerkin (9) kaltaisissa otsikoissa lukijalle välittyy vaikutelma siitä, että kuvassa 8 oleva henkilö toimii korkeakouluopiskelijoiden edustajana ja kertojana. Vaikutelma kertojasta syntyy siitä, että haastatellun puhetta on lainattu suoraan otsikkoon. Esimerkin (8) otsikossa toimittaja on tietoisesti valinnut näkökulmakseen kertoa nuorten lisääntyneistä mielenterveysongelmista korona-aikana. Lisäksi otsikossa haastateltu henkilö toimii kertojana (Kalliokoski, 1995, s. 8). Otsikko (9) luo lukijalle vaikutelmaa siitä, että nuoret olisivat vakavasti masentuneita koronan vuoksi, sillä se on ”tapannut” heiltä hymyn ja naurun.

Otsikko (9) on kuvitettu kuvan 8 avulla. Se poikkeaa journalistisena sisältönä verrattuna muihin analyysin esimerkkeihin. Vaikka sillä kuvitetaan otsikkoa (9), artikkeliin haastateltu henkilö hymyilee ja näkyy kuvassa. Siitä välittyvä representaatio on ristiriidassa otsikon (9) kanssa, jota se on valittu kuvittamaan. Kuva on myös haastatellun henkilön itse ottama, eikä valokuvaajan kuten muissa aineistoon kuuluvissa kuvissa.

Kuva 8. Henkilökuva Johanna Ritasta (Yle/Johanna Rita, 2021).

Esimerkin (10) otsikossa puhutaan siitä, kuinka paljon mielenterveysongelmista kärsiviä opiskelijoita on suomalaisissa korkeakouluissa. Otsikon lisäarvoa ja uskottavuutta lisää se, että tulos on selvitetty opiskelijoille teetetystä kyselystä. Esimerkissä (10) on jälleen hyödynnetty sitaattia, joka kuvaa negatiivisesti koronasta kärsivää ryhmää. Kohta ”niitä, joilla menee tosi huonosti” vahvistaa käsitystä huonosti voivien korkeakouluopiskelijoiden diskurssista. Lisäksi affektiivinen sitaatti on osa muuten neutraalia otsikkoa, jotta se vaikuttaisi lukijaan (Vainikka ja muut, 2020, s. 250). Erityisesti sana ”liikaa” luo mielikuvaa siitä, että huonosti voivien opiskelijoiden määrä jatkaa kasvamistaan. Määritelmä jättää lukijalle pohdittavaksi sen, kuinka paljon huonosti voivia opiskelijoita on suomalaisessa yhteiskunnassa.

- (10) AMK-opiskelijoiden jaksaminen ja mielenterveys on heikentynyt pandemian aikana, selviää kyselystä: ”Niitä, joilla menee tosi huonosti, on liikaa” (Helsingin Sanomat, 6.5.2021).

Sosiokulttuurisella tasolla kategoriaan kuuluvat otsikot rakentavat diskurssia sekä taloudellisesta, poliittisesta että kulttuurillisesta aspektista tarkasteltuna (Fairclough, 1997, s. 85). Esimerkin (10) otsikko erottuu aineiston muista otsikoista, sillä siinä korkeakouluopiskelijoiden mielenterveys kerrotaan ammattikorkeakouluopiskelijoiden näkökulmasta. Yleisempää aineistossa on se, että mielenterveysongelmista välittyy mentaalisia representaatioita yliopisto-opiskelijoiden opiskelu-uupumuksesta. Tämän voidaan ajatella johtuvan siitä, että ammattikorkeakouluissa lähiopetusta on järjestetty yliopistoja enemmän opintojen luonteen vuoksi. Etäopiskelun aiheuttamat ongelmat tuotiin usein esiin. Lisäksi otsikossa jaksaminen ja mielenterveys on eroteltu kahdeksi erilliseksi asiaksi, vaikka WHO:n (2021) määritelmän mukaan ne ovat molemmat mielenterveyden osa-alueita. Tästä voidaan päätellä, että otsikossa on haluttu nimenomaan korostaa jaksamista erillisenä asiana ja rakentaa mentaalista representaatiota korona-ajan opiskelu-uupumisesta.

Esimerkissä (11) luodaan diskurssia opiskelijoista toimijoina, mutta se liitetään myös yhteiskunnalliseen funktioon ja sosiokulttuuriseen tasoon (Fairclough, 1997, s. 82). Tekstin tasolla otsikon voidaan ajatella kuuluvan myös politiikan ja yhteiskunnan kategoriaan, mutta puhujapositioneissa olevat pääministeri Sanna Marin ja valtiovarainministeri Annika Saarikko suuntaavat puheensa korkeakouluopiskelijoille. Tämän vuoksi otsikon voidaan ajatella rakentavan diskurssia korkeakouluopiskelijoista, ja heidän kokemuksistaan.

- (11) Katso videot: Sanna Marin opiskelijoille: korona on "ainutlaatuinen kokemus", joka jaetaan yhdessä – Annika Saarikko: "Ymmärrän, että tsemppitoivotukset eivät aina auta"

Otsikossa (11) Marin viittaa koronan luomaan yhteisöllisyyteen. Hän puhellaan viittaa siihen, kuinka korona on asettanut korkeakouluopiskelijat samaan asemaan. Huomioitavaa on, että Marinin pyrkimyksenä on luoda positiivisia mielikuvia korona-ajan elämästä käyttämällä ilmaisua "ainutlaatuinen kokemus". Tämän jälkeen otsikossa Annika Saarikon puheessa käytetään ilmaisua "tsemppitoivotukset eivät aina auta", joka kumoaa Marinin puheen. Saarikko myöntää sen, että korona on lisännyt korkeakouluopiskelijoiden

avuntarvetta. Lisäksi otsikko (11) alkaa sanoilla ”Katso video”, tehden siitä ”klikkiotsikkomaisen”, sillä sen tarkoituksena on saada lukija avaamaan julkaisu sekä katsomaan siihen upotetut videot (Pujahari ja Sisodia, 2021, s. 118).

Korkeakouluopiskelijoiden tilannetta kuvitettiin kuvilla erilaisista henkilöistä, koska jutuissa käsiteltiin rajattua ryhmää. Mielenkiintoista korkeakouluopiskelijoita esittävässä kuvissa on tarkastella sitä, esiintyvätkö haastatellut omilla kasvoillaan vai onko juttu kuvitettu muulla tavoin. Esimerkiksi kuvalla 9 on representoitu korkeakouluopiskelijoista kertovaa otsikkoa (12), jossa korkeakouluopiskelijoiden mielenterveysongelmien kerrotaan lisääntyneen ”harpaten” vuoden 2020 eli ensimmäisen koronavuoden aikana. Lisäksi otsikossa (12) kerrotaan, että jutussa luetellaan viisi tapaa, joilla harpaten lisääntyneet korkeakouluopiskelijoiden mielenterveysongelmat näkyvät.

Kuvan 9 värimaailma ja ikkunasta katsova henkilö vahvistavat diskurssia mielenterveysongelmista kärsivistä korkeakouluopiskelijoista, mutta ei kerro suoranaisesti sitä, miten mielenterveysongelmat näkyvät. Kuvan ja tekstin välinen suhde jättää lukijalle tulkitsemisen varaa. Voidaan ajatella, että kuva 9 representoi korkeakouluopiskelijoiden jäämistä kotiin korkeakoulun sijaan ja siitä aiheutunutta yksinäisyyttä ja mielenterveysongelmia. Lisäksi kuvasta välittyy tunnelma, että korkeakouluopiskelijat eivät pääse kodeistaan, mikä assosioituu koronarajoituksiin.

- (12) Korkeakouluopiskelijoiden mielenterveysongelmat lisääntyivät harpaten viime vuonna – näillä 5 tavalla se näkyy (Yle, 24.4.2021).

Kuva 9. Kuvituskuva korkeakouluopiskelijasta (Yle/Jorge Gonzales, 2021).

Kokonaisuudessaan otsikot ja kuvat korkeakouluopiskelijoista muodostavat yksinäisten korkeakouluopiskelijoiden representaation. Kuva 9 saa pohtimaan sitä, luoko se totuudenmukaisen representaation korkeakouluopiskelijoista. Kuva 9 ei ole otettu aidosta tilanteesta, vaan se on tarkoitettu ainoastaan kuvittamaan julkaisun tekstiä. Siitä henkilöä ei voi tunnistaa. Kuvan 9 tunnelmalla on pyritty rakentamaan representaatiota alakuloisesta mielentilasta, joka on kasvanut etäopetuksen aiheuttaman yksinäisyyden vuoksi. Tämä kertoo valintasuhteista, joita toimittaja on tehnyt kirjoittaessaan otsikkoa (12) ja muodostaessa kuvan 9 avulla representaatiota yksinäisistä korkeakouluopiskelijoista. Kuvan 9 ja tekstin (12) välisestä suhteesta voidaan päätellä, että lisääntyneet mielenterveysongelmat johtuvat siitä, että opiskelijat jäivät yksin.

4.1.4 Terveydenhuolto

Neljänteen kategoriaan lukeutuvassa aineistossa puhutaan siitä, miten mielenterveyspotilaita voidaan hoitaa terveydenhuollossa, johon korona vaikuttaa merkittävästi. Kategoriaan kuuluvissa otsikoissa käytetään terveydenhuoltoon ja sen henkilökuntaan liittyviä käsitteitä, jotka ilmentävät kategorian puhujien edustavan suomalaista terveydenhuoltoa. Tekstuaalisella tasolla otsikossa (13) käytetään verbiä huolissaan, millä pyritään kuvaamaan sairaanhoitopiirin suhtautumista koronan lisäämiin mielenterveysongelmiin. Sairaanhoitopiiri edustaa subjektina monen kunnan näkökulmaa itsemurhien ja mielenterveysongelmien lisääntymisestä, mikä nostaa keskustelun alueelliselle ja institutionaaliselle tasolle. Lisäksi substantiivin monikkomuoto ”itsemurhia” erotetaan otsikossa (13) muista mielenterveysongelmista. Lisäksi epidemian alusta laskettu ajanjakso ilmaistaan käsitteellä ”korona-aika”, mikä jättää epäselväksi sen, missä ajassa itsemurhat ja mielenterveysongelmat ovat todellisuudessa lisääntyneet.

(13) Sairaanhoitopiiri huolissaan: Korona-aika lisännyt itsemurhia ja mielenterveysongelmia (Iltalehti, 12.3.2021).

Otsikko (13) luo mentaalisen representaation siitä, kuinka lisääntyneet mielenterveysongelmat ovat tulosta pitkittyneestä poikkeusoloista ja siitä, että koronapotilaiden hoitaminen on vähentänyt resursseja mielenterveyspotilaiden hoitamisesta. Otsikossa (13) koronan ja mielenterveysongelmien välille syntyy syy-seuraussuhde. Muista esimerkeistä poiketen tämä syy-seuraussuhde osoitetaan lukijalle sairaanhoitopiirin näkökulmasta. Näin alueen sairaanhoitopiiri todentaa sen, että mielenterveysongelmat ovat näkyneet alueen terveydenhuollossa. Kyse ei ole siis yksittäisen henkilön tai ryhmän subjektiivisesta kokemuksesta, vaan terveystilanteiden varmistamisesta tilastosta.

Otsikko (13) on kuvitettu kuvalla 10, joka luo mentaalisen representaation esimerkiksi masennukseen tai ahdistuneisuushäiriöön sairastuneesta henkilöstä, jolla voi olla itsetuhoisia ajatuksia. Kuva ei vastaa todellisuutta, sillä se on kuvapankista ladattu kuvituskuva, jossa henkilön kasvoja ei näy. Lisäksi otsikon tekstin sekä kuvan välinen suhde ei ole selvä (Jørgensen ja Phillips, 2002, s. 61). Sairaalassa otettu kuva vastaisi paremmin tekstiä, sillä

otsikkotasolla puhutaan sairaanhoitopiiristä eikä yksittäisen henkilön mielenterveydestä. Voidaan kuitenkin ajatella, että kuvan avulla on haluttu antaa ääni terveydenhuollon asiakkaille. Tämän vuoksi uutiseen on valittu kuva henkilöstä, jonka voidaan ajatella käyttävän mielenterveyspalveluja.

Kuva 10. Kuvituskuva henkilöstä (Iltalehti/Mostphotos, 2021).

Kuva 11 on otettu sairaalassa, sillä siitä erottuu lääkäri ja omaa vuoroaan odottava asiakas. Kuvasta välittyvä representaatio vastaa mielikuvaa terveydenhuollosta, mutta siitä välittyvä kiireinen tunnelma rakentaa diskurssia koronan kuormittamasta terveydenhuollosta. Merkittävää molemmissa kuvissa (kuvat 10 ja 11) on se, että niissä näkyvät henkilöt välttelevät katsekontaktia kameraan. Tämä havainto vahvistaa diskurssia siitä, että mielenterveysongelmat koetaan negatiivisiksi ja hankaliksi asioiksi, joita ei mielellään käsitellä julkisesti.

Kuva 11. Arkistokuva Espoon terveysasemalta (IS/Lehtikuva/Hanna Matikainen).

Terveydenhuollon kategoriassa koronan heikentämä mielenterveys yhdistetään terveydenhuollon ruuhkautumisen. Sen ylikuormittumisen vuoksi kaikki mielenterveyspotilaat eivät saa tarvitsemaansa apua. Useissa otsikoissa todetaan, että koronapandemia on vaikuttanut ”hoitojonoihin”, mikä myös rakentaa mentaalisen representaation terveydenhuollon tilanteesta. Faircloughin (1997, s. 28) teoriaan viitaten diskurssissa ilmenee diskurssikäytännön institutionaalinen taso. Esimerkin (14) otsikossa luodaan vaikutelma siitä, että koronan vuoksi nuoret eivät saa apua mielenterveysongelmiinsa. Faircloughin (1997, 75) esittämä näkemys diskurssissa olevasta syy-seuraussuhteesta korostuu, sillä korona nähdään konkreettisenä ongelmana terveydenhuollolle.

- (14) Koronapandemia vaikuttaa hoitojonoihin Kuopiossa – nuorten mielenterveyspalveluissa sata nuorta yli kolmen kuukauden jonossa (Yle 20.8.2021).

Sosiokulttuurisella tasolla kategoriaan kuuluvat aineistot rakentavat diskurssia sekä taloudellisesta, poliittisesta että kulttuurillisesta aspektista tarkasteltuna (Fairclough, 1997, s. 85). Esimerkki (14) on yksi aineiston harvoista otsikoista, joissa mielenterveysongelmat esitetään jonkin pienemmän kuin pääseudulla olevan kaupungin terveydenhuollon rasitteeksi. Yleisempää aineistossa on ollut se, että mielenterveysongelmien kerrotaan

koskettavan kansalaisia valtakunnallisesti tai HUSin eli Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin näkökulmasta. Kategoriassa ilmennetään usein sitä, kuinka koronapandemia on aiheuttanut hoitajanoja laajasti Suomen terveydenhuoltoon, ja sen vuoksi myös mielenterveysongelmat ovat kasaantuneet.

Tähän kategoriaan kuuluvat otsikot ja kuvat luovat ylikuormittuneen terveydenhuollon representaation. Esimerkiksi otsikon (14) avulla luodaan ideologista vaikutelmaa siitä, että juuri kuopiolaiset nuoret tarvitsevat mielenterveyspalveluja enemmän kuin apua on saatavilla. Tämä vahvistaa diskursiivista käsitystä siitä, että mielenterveysongelmien kasaantuminen nähdään yhtenä korona-ajan lieveilmiönä, joka vaikuttaa terveydenhuoltoon sekä valtakunnallisesti että paikallisesti Suomen eri kunnissa.

4.1.5 Politiikka ja yhteiskunta

Analyysin viidennessä kategoriassa nostetaan esille hallituksen päätöksentekoon liittyviä puheenaiheita sekä koronan vaikutuksista yhteiskuntaan ja talouteen. Koska kategoriassa tuodaan esiin poliittisia näkökulmia, voidaan ajatella, että sen otsikoilla on enemmän ideologista valtaa kuin muilla aineistoon kuuluvilla otsikoilla. Poliittiset näkökulmat voivat vaikuttaa lukijaan, sillä ideologinen valta muuttaa ihmisten ajattelutapoja (Hall, 1992, s. 160–162). Esimerkiksi otsikossa (15) on ideologista valtaa, joka voi saada lukijan ajattelemaan niin, että mielenterveysongelmat ovat koko yhteiskuntaa uhkaava tekijä.

- (15) Korona-aika on luonut mielenterveysvelkaa: "Nyt pitää estää tämän muuttuminen häiriöiden epidemiaksi" – eduskunta keskusteli mielenterveydestä, katso tallenne (Yle, 6.10.2021).

Otsikossa (15) tuodaan esille käsite "mielenterveysvelka", jolla haetaan syy-seuraussuhdetta koronan aiheuttamille mielenterveysongelmille. Se on kuvallinen ilmaus siitä, että mielenterveysongelmat ovat kasaantuneet koronan vuoksi, eikä niitä ole hoidettu asianmukaisella tavalla. Käsitteen "mielenterveysvelka" voidaan ajatella olevan metafora, jolla pyritään kuvaamaan korona-ajan laajoja vaikutuksia mielenterveyteen. Toisaalta

käsitteellä voidaan viitata mielenterveysongelmien lisääntymisen vuoksi aiheutuneeseen taloudelliseen velkaan, joka johtuu esimerkiksi terveydenhuollon ruuhkautumisesta.

Esimerkin (15) otsikossa korostuu tuottamisen diskurssikäytäntö, sillä otsikko on edellisten esimerkkien tavoin kirjoitettu mielenkiintoa herättävästi. Yhteiskunnallisesti merkittäväksi diskurssiksi otsikosta tekee se, että siinä tuodaan esille eduskunnan puuttuminen huonontuvaan tilanteeseen. Otsikossa (15) on myös käytetty suoraa sitaattia haastattelusta, jossa todetaan: ”Nyt pitää estää tämän muuttuminen häiriöiden epidemiaksi”. Sitaitin voidaan ajatella olevan toimittajan tietoinen valinta korostaa tilanteen vakavuutta. Samalla mielenterveysongelmista luodaan mentaalinen representaatio, joka kiteytyy yhteiskunnalliseen tilanteeseen, josta käytetään käsitettä ”häiriöiden epidemia”.

Otsikossa (15) häiriöillä viitataan mielenterveyshäiriöihin, mutta jättämällä pois sanan mielenterveys, se luo mielikuvaa monenlaisista häiriöistä. Sanana häiriö jättää lukijalle tulkinnan varaa. Lisäksi käsite luo vertausasetelman varsinaiselle koronapandemialle, mikä luo mielikuvan siitä, että mielenterveydenhäiriöt ovat yhtä vakavia tai seurausta varsinaisesta koronaviruksen aiheuttamasta pandemiasta. Huomioitavaa on myös se, että sitaatissa käytetään imperatiivia eli käskymuotoa, jonka avulla lukijaa puhutellaan suoraan. Lisäksi otsikossa käytetään sanavalintoja, jotka korostavat tilanteen kulkua ja vakavuutta.

Otsikosta (15) välittyvä mielipide luo diskurssia, joka pyrkii määrittämään poliittista päätöksentekoa sekä kiihdyttämään mielenterveysongelmiin puuttumista (Jokinen, 2016, s. 275). Tämä häivyttää muita diskursseja ja korostaa mielenterveyden häiriöitä yhteiskunnallisena ongelmana ja poliittisia ratkaisuja vaativana akuuttina tilanteena (Fairclough, 1997, 39–41). Otsikossa ei tule ilmi esimerkiksi positiivisia aiheita, joista eduskunta on keskustellut. Tämän vuoksi otsikko luo diskurssia koronapolitiikasta, jonka avulla keskitytään mielenterveysongelmien hoitamiseen ja niiden ennalta ehkäisemiseen.

Otsikossa (16) viitataan koko suomalaiseen yhteiskuntaan ja siihen, kuinka valtakunnallisella tasolla psyykinen kuormittuneisuus on kasvanut koronaepidemian pitkittyessä. Siinä yhdistyvät sosiokulttuuristen diskurssikäytäntöjen institutionaalinen ja yhteiskunnallinen taso (Pietikäinen, 2000, s. 29). Otsikko luo mentaalisen representaation siitä, että psyykinen kuormittuneisuus kasvoi koko suomalaisessa yhteiskunnassa, ja se on vaikuttanut institutionaalisella tasolla mielenterveyspalveluja tarjoaviin organisaatioihin. Lisäksi otsikko (16) luo samanlaista diskurssia kuin kategorian muutkin esimerkit eli sitä, kuinka suomalaisten psyykinen hyvinvointi on heikentynyt koronan vuoksi.

- (16) Psyykinen kuormittuneisuus kasvoi koronan toisen aallon mukana koko Suomessa – ongelmiin on myös haettu ammattiapua (Iltalehti, 27.6.2021).

Korona-ajan mielenterveysongelmat nousevat politiikka- ja yhteiskuntakategoriaan kuuluvissa otsikoissa kaikille diskurssikäytännön tasoille. Niitä ovat yhteiskunnallinen, sosiokulttuurinen ja institutionaalinen (Fairclough, 1997, s. 28). Useissa otsikoissa, kuten esimerkiksi (17) ”korona-ajan pahoinvointi”, voidaan tulkita mielenterveyden haasteeksi, sillä ihmisten fyysisen terveyden heikkenemistä hoidetaan sairaaloissa. Mielenterveys on asia, joka on vaatinut eduskunnalta erityisiä toimenpiteitä korona-aikana. Otsikossa (17) viitataan siihen, että nimenomaan korona-aika on luonut uudenlaisia tarpeita torjua henkistä pahoinvointia. Eduskunta joutuu tekemään ratkaisuja, jotta mielenterveysongelmien aiheuttama kuormitus yhteiskunnalle helpottuu. Tämä luo mentaalisen representaation poliittisesta päätöksenteosta.

- (17) Kuinka korona-ajan pahoinvointia torjutaan? Eduskunta keskusteli mielenterveydestä (Ilta-Sanomat, 6.10.2021).

Pahoinvointi-sanana voidaan ajatella assosioituvan myös fyysiseen pahoinvointiin, mikä luo mentaalisen representaation epämiellyttävästä fyysisestä olotilasta. Lisäksi verbi ”torjua” luo jälleen diskurssia uhasta, joka koskettaa yhteiskuntaa ja vaatii siksi poliittisia toimenpiteitä. Verbi on myös muunneltu aktiivilauseesta passiivimuotoon sen sijaan, että todettaisiin henkilö, joka torjuu pahoinvointia (Fairclough, 1997, s. 41). Tämä

luo ideologista vaikutelmaa siitä, että joko kaikkien tulisi torjua korona-ajan aiheuttamaa pahaa oloa tai yhteiskunnan tulisi selvittää tekijä.

Merkittävää on se, että otsikko (17) on kuvitettu arkistokuvalla (kuva 12) eduskunnan täysi-istunnosta eikä esimerkiksi kuvaamalla henkisestä pahoinvoinnista kärsivää yksittäistä henkilöä tai ryhmää. Kuvan 12 avulla rakennetaan diskurssia siitä, että koronan heikentämä mielenterveys ei ole ainoastaan abstrakti asia vaan ilmiö, johon eduskunnan on keksittävä ratkaisu ja laadittava suunnitelma. Kuvassa 12 on aito tilanne eduskunnan täysistunnosta.

Kuva 12. Arkistokuva eduskunnan täysistunnosta (IS/Lehtikuva/Roni Rekomaa, 2021).

Sosiokulttuurisella tasolla kategorian otsikot rakentavat diskurssia sekä taloudellisesta, poliittisesta että kulttuurisesta aspektista tarkasteltuna (Fairclough, 1997, s. 85). Yhteenvetona voidaan todeta, että ne muodostavat representaation mielenterveysvelasta yhteiskunnassa. Esimerkiksi otsikko (17) vahvistaa vaikutelmaa poliittisesta diskurssista, koska otsikossa on mainittu mielenterveys, korona ja eduskunta. Erityisesti eduskunta assosioi monet otsikot poliittiseen päätöksentekoon. Lisäksi kategorian esimerkeissä puhutaan siitä, millaista taloudellista sekä yhteiskunnallista ”mielenterveysvelkaa” koronan

aiheuttamat muutokset kasaavat erilaisten yhteisöjen arkeen. Näin tällä kategoriolla luodaan tietynlaista todellisuutta suomalaisesta koronayhteiskunnasta, jossa mielenterveysongelmat lisääntyvät, ja eduskunta joutuu tekemään uudenlaisia ratkaisuja ongelman korjaamiseksi (Jokinen, 2016, s. 275).

4.2 Tutkimustulokset

Kategorioiden avulla hahmotetuista diskursseista löytyi useita representaatioita, jotka esitettiin erilaisten ihmisten avulla. Löydettyjen representaatioiden avulla mielenterveys kytkeytyy koronaan viestinnällisenä ilmiönä. Kuten Ohlsonin (2018, s. 301–303) tutkimuksessa todettiin, myös tämän tutkimuksen aineistossa mielenterveyttä representoitiin yhdeksi vakavimmista yhteiskunnan ongelmista, sitä pidettiin terveysuhkana ja siitä käytettiin epäselviä käsitteitä. Ohlsonin (2018, s. 301) tutkimuksesta poiketen tässä tutkimuksessa mielenterveyttä ei yhdistetty mediassa väkivaltaan. Korona nähtiin sen sijaan samankaltaisena tekijänä kuin väkivalta, sillä se lisäsi mielenterveysongelmia kuten väkivalta Ohlsonin (2018, s. 301) tutkimuksessa. Kun diskursseja yhdistetään aineistoista hahmoteltuihin representaatioihin, muodostui viisi representaatiota.

Aineistosta löydetyt representaatiot olivat nuoret mielenterveyskriisissä, työelämässä uupuneet, yksinäiset korkeakouluopiskelijat, ylikuormittunut terveydenhuolto ja mielen-terveysvelka yhteiskunnassa. Hallin (2013, s. 5) mukaan representaatiot rakentuvat kaksivaiheisesti, kuten myös tämän tutkimuksen analyysissa. Ensin otsikoita ja kuvia tarkastelemalla pystyttiin havaitsemaan mentaalisia representaatioita. Tämän jälkeen ne pystyttiin yhdistämään kuviin ja teksteihin, joista muodostui kuvauskohdettaan edustavia representaatioita. Taulukosta 1 voidaan havaita, että representaatiot syntyvät, kun ne saavat uudenlaisia merkityksiä kuvan ja tekstin yhdistyessä ilmiötä kuvaavaksi kokonaisuudeksi (Hall, 2013, s. 5).

Taulukko 1. Mielenterveyden representaatioiden rakentuminen tässä tutkimuksessa.

Mielenterveyden representaatiot	Mentaaliset representaatiot	Aineisto
Nuoret mielenterveyskriisissä	Masennus, syrjäytyminen, ahdistus, yksinäisyys	Valokuvat ja tekstit nuorista
Työelämässä uupuneet	Ylikuormitus, työelämä, työkyvyttömyys	Valokuvat ja otsikot työikäisistä
Yksinäiset korkeakouluopiskelijat	Jaksaminen, rajoittuneisuus, ahdistus, masennus, opiskelu-uupumus	Valokuvat ja otsikot korkeakouluopiskelijoista
Ylikuormittunut terveydenhuolto	Mielenterveyspotilaat, hoitaminen, hoitojonot, masennus, ahdistuneisuus	Valokuvat ja otsikot sairaaloista ja mielenterveyspotilaista
Mielenterveysvelka yhteiskunnassa	Häiriöiden epidemia, psyykkinen kuormittuneisuus, pahoinvointi, poliittinen päätöksenteko	Valokuvat ja otsikot eduskunnasta, suomalaisesta yhteiskunnasta ja poliitikoista

Taulukossa 1 nuoret representaatio nuorista mielenterveyskriisissä on asetettu ensimmäiseksi, sillä sitä ilmeni eniten tutkimuksen aineistossa. Tämän perusteella tutkimuksen kriittisen diskurssianalyysin hegemoninen diskurssi on lasten ja nuorten mielenterveyttä käsittelevä puhe, jota representoi mielenterveyskriisi. Hegemonisen diskurssin lapsista ja nuorista tekee se, että heitä käsittelevät asiat toistuvat useammin kuin muut diskurssit (Jokinen ja Juhila, 2016, s. 241). Toinen toistuva osa hegemonista diskurssia on metaforat, jotka luovat diskurssia tulevaisuuden uhasta, joka toteutuu, ellei nuorten mielenterveyskriisiä onnistuta hoitamaan oikein. Sen mukaan nuoret uupuvat ennen aikojaan, mikä vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen tulevaisuudessa. Lisäksi aineistossa toistuivat otsikot, joilla pyritään houkuttelemaan lisää lukijoita.

Esimerkkejä tällaisista otsikoista olivat sellaiset, joihin sisältyi affektiivinen eli tunnepitoinen sitaatti (Vainikka ja muut, 2020, s. 250). Esimerkki affektiivisestä sitaatista on otsikossa (9) oleva "Korona tappaa paljon enemmän kuin tiedämmeekään – se tappaa naurun, se tappaa hymyn". Sitaatissa viitataan siihen, että korona on vienyt korkeakouluopiskelijoiden ilon, mikä assosioituu mielenterveysongelmiin ja yksinäisyyteen. Ennen koronaa opiskelijayhteisöjen tapahtumat antoivat syyn hymyillä. Otsikoista välittyi pyrkimys herättämään huolta lukijoissa, kun otsikossa puhuttiin esimerkiksi "koronajyrän" alle jäämisestä (Manninen, 2021; Haapaniemi, 2021). Jyrän alle jääminen viittaa sekä henkisiin että fyysisiin vaikeuksiin. Vastaavat metaforat välittivät lukijoille mielikuvaa siitä, että nuorten elämä on muuttunut täysin koronan myötä eikä ulospääsyä kriisistä ole, koska nuoret ovat ehtineet jäädä "koronajyrän" alle. Tästä voidaan päätellä, että media on rakentanut diskurssia psyykkisesti mielenterveyskriisissä olevista nuorista.

Koska lapset ja nuoret -kategoriaan lukeutuvat otsikot luovat hegemonisen diskurssin, se vastaa parhaiten tutkimuskysymykseen siitä, millaisia representaatioita aineistosta voi havaita. Hegemonisen diskurssin lisäksi muihin kategorioihin kerääntyi lähes saman verran aineistoa. Näillä kategorioilla on siis yhtä paljon diskursiivista valtaa, ja sen voi huomata myös diskursseja rakentavissa tekijöissä sekä diskurssikäytännöissä, jotka toistuvat jokaisessa kategoriassa (ks. s. 29, 32, 36, 48, 50–51, 55).

Työelämää käsittelevä diskurssi rakentui puheesta, jossa kerrottiin yleensä työikäisten ihmisten lisääntyneistä mielenterveysongelmista. Aineistoon lukeutui kuitenkin muutama poikkeus, joissa julkisuuden henkilöt antoivat kasvonsa koronan lisäämille mielenterveysongelmille. Kun julkisuuden henkilö kertoo kärsineensä koronan vuoksi vaikeutuneista mielenterveysongelmista, se luo näkyvyyttä ilmiölle sekä herättää lisää keskustelua hänen uraansa seuranneiden henkilöiden välillä. He antavat kasvonsa korona-ajan kuvalle tyypillisesti heikentyneestä mielenterveydestä.

Korkeakouluopiskelijoiden kategorian aineistosta välittyi diskurssi, jossa puhutaan ryhmästä, joka on kärsinyt instituutioiden linjauksista jatkaa etäopetusta. Diskurssissa

puhuttiin myös siitä, kuinka nuoret eivät ole saaneet apua mielenterveysongelmiinsa riittävän nopeasti terveydenhuollon kuormittumisen vuoksi. Tässäkin yhteydessä terveydenhuoltodiskurssi sekä korkeakouluopiskelijadiskurssi linkittyvät toisiinsa ja muodostavat yhtäläistä diskurssia korona-ajan yhteiskunnasta. Ne voidaan kuitenkin erottaa erillisiksi diskursseiksi, sillä niissä puhutaan eri ryhmistä ja toimija-asetat määräytyvät niihin kuuluvien puheen perusteella.

Kaikissa kategorioissa toistui institutionaalinen diskurssikäytäntö, sillä kaikki analyysissä löydetyt diskurssit rakentuivat puheesta, joka käsitteli yhteiskunnan instituutioita tai instituutioihin kohdistuvaa tekemistä. Esimerkiksi terveydenhuollon kategoriaan kuuluvat otsikot rakentavat representaatiota terveydenhuollon kuormittumisesta. Eniten näistä kuvista välittyi työuupumuksen representaatio. Kokonaisuudessaan kuvat yhdistivät aiheen osaksi yhteiskunnallista viestintää ja keskustelua.

Gong ja muut (2022, s. 82) totesivat tutkimuksessaan, että pandemian alun jälkeen journalismi on ollut negatiivista. Sama havainto on toistunut tämän tutkimuksen analyysissä, sillä tarkastellut tekstit olivat pääosin negatiivisia. Analyysin tulosten mukaan korona on vaikuttanut ihmisten mielenterveyteen usealla eri osa-alueella. Van Bevereiden ja muiden (2020, s. 1373) tutkimuksessa todettiin, että vaikka valtamedia edistää mielenterveyteen liittyvien negatiivisten stereotyyppien säilymistä, se on myös normalisoinut mielenterveysongelmia. Tämä näkyy mielenterveyttä ja koronaa käsittelevien otsikoiden mediaosumien runsaudessa sekä siinä, että useat ihmiset ovat kertoneet haastatteluissa mielenterveydestään ja ovat näkyneet kuvissa kasvoillaan.

Yhteenvetona voidaan todeta, että esimerkiksi lapset ja nuoret nähtiin koronan aiheuttamista rajoituksista kärsivänä ikäryhmänä, jonka mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet pitkittyneiden poikkeusolojen ja ystävistä eristäytymisen vuoksi. Samankaltainen puhe toistui, kun otsikoissa kerrotaan työelämään uupuneista. Otsikoissa toistuivat erityisesti ilmaukset hoitohenkilökunnan jaksamisesta, ylikuormittumisesta ja työkyvyttömyydestä. Korkeakouluopiskelijoita käsittelevä puhe sisälsi viitteitä opiskelu-

uupumisesta sekä yksinäisyydestä, joka on lisääntynyt etäopetuksen vuoksi. Otsikoissa terveydenhuoltoa kuvataan ruuhkautuneeksi, mikä näkyy hoitajoina mielenterveyspaleluissa. Lisäksi aineiston otsikoissa korostui yleisesti puhe yhteiskunnasta, jossa mielenterveysasioiden hoitamattomuus aiheuttaa ongelmia, joihin eduskunnan tulee löytää ratkaisu.

5 Päätäntö

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten mielenterveys kytkeytyy koronaan viestinnällisenä ilmiönä suomalaisissa medioissa. Tutkimuksessa käytettiin aineistona 55 verkko-otsikkoa ja 55 valokuvaa. Merkittävää oli se, että Yle oli aineistolähteenä lähes puolessa aineistoon kuuluneessa otsikossa ja valokuvassa. Ylen tehtävät mediassa on määritelty laissa, ja tämä vaikuttaa sen sisältöihin. Ylen tulee esimerkiksi edistää sananvapautta, median monimuotoisuutta ja korkeatasoista journalismia ilman kaupallista mainontaa (Yle, 2015). Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että Ylen tulee käsitellä laajasti aiheita eri ihmisten näkökulmasta ilman ”klikkiotsikkoja”. Muut tutkimuksessa tarkastellut mediat olivat kaupallisia, eivätkä niiden sisältöjä määritä sama laki kuin Yleä. Esimerkiksi Iltalehti oli aineistolähteenä vain viidessä prosentissa. Eri aineistolähteiden epäta-sainen jakautuminen tarkastellun median mukaan on voinut vaikuttaa siihen, mitkä asiat otsikoissa on otettu esille ja kuinka ne on kuvitettu. Mediat saattavat käsitellä aiheita eri tavoilla, mikä mahdollisesti vaikutti tämän tutkimuksen lopputulokseen.

Yleensä kriittistä diskurssianalyysia tehdään yhteiskunnassa tunnetuista epäkohdista, kuten polarisoitumisesta tai rasismista. Korona aiheutti kuitenkin niin maailmanlaajuisesti kuin Suomessakin yhteiskunnallisen epäkohdan, joka representoitiin pandemian tuomien muutosten kohteiksi joutuneiden henkilöiden tilanteiden avulla. Kuneliuksen (2020, s. 1) mukaan koronapandemia aiheutti hätätilan, joka näkyi selvästi tutkimuksen aineistoon kuuluvissa otsikoissa ”koronajyrän” alle jääneinä ja ”mielenterveyskriisissä” olevina lapsina ja nuorina. Koronapandemian heikentämä mielenterveys nähtiin rajoitusten alle jääneiden henkilöiden taakkana eli yhteiskunnassa aktiivisimmin työskentelevien ikäryhmien sekä eri yhteiskunnan osa-alueiden kipukohtana. Koronapandemia vaikutti yhteiskuntaan nopeasti, eikä ihmisillä ei ollut aikaa sopeutua uudenlaiseen arkeen.

Aiemmissa tutkimuksissa koronaa ja mielenterveyttä on tutkittu esimerkiksi sosiaalitteellisestä näkökulmasta. Ausín ja muut (2021, s. 29) totesivat tutkimuksessaan, että pandemian vuoksi ihmisten psyykinen hyvinvointi on heikentynyt. Lisäksi tässä tutkimuksessa käsitellyt teemoja on tutkittu mediakriittisestä näkökulmasta. Esimerkiksi

Jallinojan ja Kokkolan mukaan mielenterveyteen ja koronapandemiaan liittyvä viestintä on ollut haasteellista ja aiheuttanut epävarmuutta yleisössä (Jallinoja ja Kokkola, 2020, s. 306). Dynel (2021, s. 176) puolestaan toi esille tutkimuksessaan sen, kuinka koronapandemia monopolisoi uutiset ja yleisön keskustelut perinteisessä mediassa ja sosiaalisessa mediassa.

Tutkimuksen analyysiosuudessa korostuivat erilaiset toimija-asetat. Esimerkiksi lapset ja nuoret, työkäiset sekä korkeakouluopiskelijat muodostivat omat positionsa aineistosta havaituista diskursseista. Aineiston kuvista noin neljännes koostui henkilöistä, jotka kertoivat omista kokemuksistaan. Tästä huolimatta merkittävä osa (noin 30 prosenttia) koostui kuvituskuvista, jotka rakensivat representaatioita huonosti voivista henkilöistä eri ikäryhmissä. Koska monet aineiston kuvituskuvista olivat tummia ja ihmiset niissä kärsivät masennuksesta ja ahdistuneisuudesta, yleistävät kuvista muodostuneet representaatiot mielenterveysongelmien vaikutuksia. Monet työkykyiset ihmiset ovat saattaneet kärsiä koronan lisäämästä ahdistuksesta, mutta se ei välttämättä välity ulospäin niin kuin median luomat representaatiot näyttävät.

Kriittisestä näkökulmasta tarkasteltuna tutkimuksen johtopäätökset saavat pohtimaan, pitääkö 2020-luvun media mielenterveyttä aiheena, jonka avulla lukijat saadaan kiinnostumaan koronauutisista ihmisseläisen näkökulman vuoksi. Sekä otsikoista että kuvista muodostuneiden representaatioiden voidaan ajatella olevan osa diskursiivista valtaa (Pietikäinen ja Mäntynen, 2009, s. 42). Niistä välittyvä teksti mahdollisti mielenterveyden ja korona-ajan kuvailemisen suurelle yleisölle, teeman rajaamisen, määrittelemisen sekä asemoimisen erilaisiin konteksteihin median haluamalla tavalla (Pietikäinen ja Mäntynen, 2009, s. 42). Jatkossa tutkimuksen näkökulmaa voitaisiin laajentaa tarkastelemaan tarkemmin erilaisia ikäryhmiä tai esimerkiksi alakulttuureja. Koronapandemia on luultavasti vaikuttanut esimerkiksi huumeidenkäyttäjien arkeen ja mielenterveyteen. Esimerkiksi tätä olisi hedelmällistä tutkia jatkossa.

Kattavamman kuvan koronaan liittyvistä mielenterveyden representaatioista olisi saanut silloin, jos yhä useampi media ja laajempi aineisto olisi valittu tarkasteluun. Tämän vuoksi tutkimuksen rajoitteina voidaan pitää lyhyttä ajanjaksoa, jolloin aineistonkeruu tapahtui. Aineisto oli myös rajattu siten, että ainoastaan otsikot ja kuvat analysoitiin. Jatkotutkimuksia varten aineistoa voidaan laajentaa käsittämään isompia tekstikokonaisuuksia. Lisäksi aineistoa voitaisiin kerätä muillakin kuin suomen kielellä. Esimerkiksi suomalaisia mediadiskursseja tarkasteltaessa validia olisi tutkia ruotsinkielisiä julkaisuja, koska se on toinen kotimainen kieli.

Koronapandemia saattaa vaikuttaa ihmisten mielenterveyteen vielä pitkään, ja sen aiheuttamat muutokset näkyvät todellisuudessa vasta pidemmällä aikavälillä kuin vuoden aikana. Mielenkiintoista olisi tutkia sitä, kuinka koronaviruspandemia on vaikuttanut eri ikäryhmiä käsitteleviin diskursseihin esimerkiksi viiden, kymmenen tai viidentoista vuoden päästä. Tulevissa tutkimuksissa pohdittavaksi jää esimerkiksi se, miten korona-ajan mediassa käyty keskustelu vaikuttaa kansalaisten suhtautumiseen mielenterveyteen. Holland (2018, s. 1768) totesi tutkimuksestaan, että mielenterveydestä uutisoiminen on todettu hankalaksi. Tämän vuoksi aiheen uutisointia on hyvä tarkastella jatkossa. Oletettavaa on kuitenkin se, että puhe koronasta jatkuu vielä pitkään. Nähtäväksi jää, miten tulevaisuudessa ihmisten muuttuneet asenteet muokkaavat kieltä ja sen vaikutuksesta diskursseja sekä representaatioita.

Lähteet

- Alma Media Oyj. (2022). *Yrityksen verkkosivut*. Noudettu 26.5.2022 osoitteesta <https://www.almamedia.fi/mainostajat/mediat-ja-palvelut/valtakunnalliset/iltalehti>
- Ausín, B., González-Sanguino, C., Castellanos, M. Á. & Muñoz, M. (2021). Gender-related differences in the psychological impact of confinement as a consequence of COVID-19 in Spain. *Journal of gender studies*, 30(1), 29–38. <https://doi.org/10.1080/09589236.2020.1799768>
- Buneviciene, I., Bunevicius, R., Bagdonas, S. & Bunevicius, A. (2021). COVID-19 media fatigue: Predictors of decreasing interest and avoidance of COVID-19–related news. *Public health* (London), 196, 124–128. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2021.05.024>
- Bowen, M. & Lovell, A. (2021). Stigma: The representation of mental health in UK newspaper Twitter feeds. *Journal of mental health* (Abingdon, England), 30(4), 424–430. <https://doi.org/10.1080/09638237.2019.1608937>
- Dynel, M. (2021). COVID-19 memes going viral: On the multiple multimodal voices behind face masks. *Discourse & Society*, 32(2), 175–195. <https://doi.org/10.1177/0957926520970385>
- Golebiewski, Michael & boyd, danah (2018). Data voids: Where missing data can easily be exploited. *Data & Society*. Saatavilla: https://datasociety.net/wp-content/uploads/2018/05/Data_Society_Data_Voids_Final_3.pdf (luettu 29.4.2020).
- Gong, J., Zauddin, H., Hou, W. & Xu, J. (2022). Media attention, dependency, self-efficacy, and prosocial behaviours during the outbreak of COVID-19: A constructive journalism perspective. *Global media and China*, 7(1), 81–98. <https://doi.org/10.1177/20594364211021331>
- Fairclough, N., Blom, V. & Hazard, K. (1997). *Miten media puhuu*. Vastapaino.
- Finnish Internet Audience Measurement. (2021). *Public media site top list*. FIAM. Noudettu 20.10.2021 osoitteesta [Media Site Toplist \(google.com\)](https://www.fiam.fi/mediatoplist/)
- Hall, S., Koivisto, J., Lehtonen, M., Uusitupa, T. & Grossberg, L. (1992). *Kulttuurin ja politiikan murroksia*. Vastapaino.

- Hiilamo, H. & Aaltonen, H. & Peltoniemi, J. (2020). *Koronakriisi uudistaa sosiaaliturvaa*. THL-blogi. Noudettu 23.3.2022 osoitteesta <https://blogi.thl.fi/koronakriisi-uudistaa-sosiaaliturvaa/>
- Holland, K. (2018). Making Mental Health News: Australian journalists' views on news values, sources, and reporting challenges. *Journalism studies* (London, England), 19(12), 1767–1785. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2017.1304826>
- Jalonen, H., & Kokkola, J. (2020). Koronapandemian puhujapositionit sosiaalisen median lapsi- ja perheaiheisissa keskusteluissa. *Media & Viestintä*, 43(4), 303–325. <https://doi.org/10.23983/mv.100618>
- Jallinoja, P., & Väliverronen, E. (2021). Suomalaisten luottamus instituutioihin ja asiantuntijoihin COVID19-pandemiassa. *Media & Viestintä*, 44(1), 1–24. <https://doi.org/10.23983/mv.107298>
- Jewitt, & Van Leeuwen, T. (2001). *Handbook of visual analysis*. SAGE Publications.
- Jokinen, A., Suoninen, E. & Juhila, K. (1999). *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Vastapaino.
- Jokinen, A., Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2016). *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino.
- Jokinen, A. (2016a). Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2016), 202–215. *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino
- Jokinen, A. (2016b) Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. Teoksessa Jokinen, A., Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2016), 273–299. *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino
- Järvi, O. (2006). *'Informatiivinen graafi premillä': Johdatusta sanomalehtigrafiiikan kielioppiin*. Vaasan yliopisto.
- Kalliokoski, J. (1995). Johdanto. Teoksessa Kalliokoski, J. (1995), 8–36. *Teksti ja ideologia: Kieli ja valta julkisessa kielenkäytössä*. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- Kaltiala-Heino, R. (2010). Haasteena mielenterveys – lisääntyvätkö nuorten mielenterveyden häiriöt? Teoksessa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Ståhl, T. & Rimpelä, A. (2010), 107–166. *Terveyden edistäminen tutkimuksen ja päätöksenteon haasteena*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

- Kangas, L. (2021). Omikrontartuntoja on todennäköisesti useita satoja ympäri Suomea – tämä muunnoksesta tiedetään nyt. *Yle*. Noudettu 4.4.2021 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-12241189>.
- Kunelius, R. (2020). On the Overlap of Systemic Events: Covid-19, Climate, and Journalism. *Social media + society*, 6(3), 1–4. 205630512094819–2056305120948197. <https://doi.org/10.1177/205630512094819>
- Kuutti, H. (1995). *Tutkiva journalismi: Journalistinen suuntaus ja suomalaisen journalismin tutkivuus* (3.p.). Atena: Jyväskylän yliopisto
- Lehtinen, A. P. (2020). Journalismin totuudenmukaisuus: luottamussuhde yleisöjen kanssa. *Media & Viestintä*, 43(3), 206–226. <https://doi.org/10.23983/mv.98407>
- Molek-Kozakowska, K. (2013). Towards a pragma-linguistic framework for the study of sensationalism in news headlines. *Discourse & communication*, 7(2), 173–197. <https://doi.org/10.1177/1750481312471668>
- Mäenpää, J. (2016). *Todeksi tehty valokuva: Objektiivisuuden rakentuminen uutiskuvajournalismissa*. Väitöskirja, Tampereen yliopisto, Tampere. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0224-5>
- Ohlsson, R. (2018). Public discourse on mental health and psychiatry: Representations in Swedish newspapers. *Health*, 22(3), 298–314. <https://doi.org/10.1177/1363459317693405>
- Pietikäinen, S. (2000). Kriittinen diskurssintutkimus. Teoksessa K. Sajavaara & A. Piirainen-Marsh (toim.) *Kieli, diskurssi, yhteisö*. Soveltavan kielentutkimuksen teoriaa ja käytäntöä 2. (2000), 191–218. Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylän yliopisto.
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2009). *Kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino.
- Pietikäinen, S., Mäntynen, A. & Pietikäinen, S. (2019). *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino.
- Pöntinen, P. (1995). Metodisella matkalla. Faircloughin kriittinen diskurssianalyysi ja mediaetnografian ongelmat. *Media & Viestintä*, 18(3), 49–63. <https://doi.org/10.23983/mv.63364>

- Sanoma Media Finland. (2022). *Kuusi SMF:n aikakauslehteä kasvatti painetun lehden lukijamääräänsä – Me Naiset Suomen suurin aikakausmedia, tavoittaa lähes 1,4 miljoonaa*. Yrityksen verkkosivut. Noudettu 1.2.2022 osoitteesta <https://www.sanoma.fi/news/2021/cision/kuusi-smfn-aikakauslehteä-kaavatti-painetun-lehden-lukijamaaraansa--me-naiset-suomen-suurin-aikakausmedia-tavoittaa-lahes-14-miljoonaa/>
- Seppänen, J. (2014). Valokuva, materiaalisuus, representaatio. *Media & Viestintä*, 37(2), 4–21. <https://doi.org/10.23983/mv.62859>
- Seppänen, J. (2005). *Visuaalinen kulttuuri: Teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle*. Vastapaino.
- Seppänen, J. & Väliverronen, E. (2012). *Mediayhteiskunta*. Tampere: Vastapaino.
- Sihvonen, T. (2006). Representaatio/simulaatio: Esityksestä toimintaan ja takaisin. Teoksessa Ridell, S., Väliaho, P., Sihvonen, T., Hakola, O., Sihvonen, J., Hongisto, I., . . . Halonen, I. K. (2006), 129–152. *Mediaa käsittämässä*. Vastapaino.
- Suoninen, E. (2021). Diskurssianalyysi. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Noudettu 24.1.2022 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>
- THL (2022a). *Koronavirus COVID-19*. Terveys- ja hyvinvoinninlaitoksen verkkosivut. Noudettu 23.3.2022 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/infektioaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19>
- THL (2020b). *Koronakriisin vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon Suomessa*. Terveys- ja hyvinvoinninlaitoksen verkkosivut. Noudettu 23.3.2022 osoitteesta <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/koronakriisin-vaikutukset-sukupuolten-tasa-arvoon-suomessa>
- THL (2020c) *Ihmisten hyvinvoinnin tukeminen koronakriisin jälkeen edellyttää vankkaa tietopohjaa*. Terveys- ja hyvinvoinninlaitoksen verkkosivut. Noudettu 25.3.2022 osoitteesta <https://thl.fi/fi/-/ihmisten-hyvinvoinnin-tukeminen-koronakriisin-jalkeen-edellyttää-vankkaa-tietopohjaa>
- Pietikäinen, S., Mäntynen, A. & Pietikäinen, S. (2019). *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino.

- Pujahari, A. & Sisodia, D. S. (2021). Clickbait detection using multiple categorization techniques. *Journal of information science*, 47(1), 118–128. <https://doi.org/10.1177/0165551519871822>
- Valtioneuvosto. (2020). *Valmiuslain käyttöönottoasetukset eduskunnalle*. Noudettu 8.1.2022 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/valmiuslain-kayttoonottoasetus-eduskunnalle>
- van Beveren, L., Rutten, K., Hensing, G., Spyridoula, N., Schønning, V., Axelsson, M., & Vandamme, J. (2020). A Critical Perspective on Mental Health News in Six European Countries: How Are “Mental Health/Illness” and “Mental Health Literacy” Rhetorically Constructed? *Qualitative health research*, 30(9), 1362–1378. <https://doi.org/10.1177/1049732320912409>
- Vainikka, E., Kanner, A., Era, R., Harju, A., Koivunen, A., Seuri, O., & Mäkelä, E. (2020). Kilpailukykyloikasta ruutitynnynriin: Metaforat ja affektiivisuus poliittisen kriisin journalismissa. *Media & Viestintä*, 43(4), 247–271. <https://doi.org/10.23983/mv.100616>
- Väliverronen, E. (2009a) Journalismmin muutoksia jäljittämässä. Teoksessa Herkman, J., Mäenpää, J., Seppänen, J., Heinonen, A., Domingo, D., Helle, M., . . . Väliverronen, E. (2009). *Journalismi murroksessa*. Gaudeamus Helsinki University Press.
- WHO. (2021). *Mental health: strengthening our response*. Noudettu 2021-12-02 osoitteesta <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response>
- Yle. (2022). *Yleisradio Oy:n yhtiöjärjestys*. Organisaation verkkosivut. Noudettu 12.4.2022 osoitteesta <https://yle.fi/aihe/s/yleisradio/yleisradio-oy-yhtiojarjestys>

Aineistolähteet

- Haapaniemi, N. (2021). Korkeakouluopiskelijat ovat jaksamisensa ääri rajoilla: "Korona tappaa paljon enemmän kuin tiedämme kukaan – se tappaa naurun, se tappaa hymyn". *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-12030192>
- Heikkinen, E. STT. (2021). Tutkimus: Erityisesti korkeakoulujen nuoret naisopiskelijat ovat kokeneet opintojen työmäärän ja yksinäisyyden lisääntyneen korona-aikana. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000008059304.html>
- Härkönen, A. (2021). Amk-opiskelijoiden jaksaminen ja mielen-terveys on heikentynyt pandemian aikana, selviää kyselystä: "Niitä, joilla menee tosi huonosti, on liikaa". *Helsingin Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000007962583.html>
- Ikola, V. (2021). Yksinäiset ja stressaantuneet opiskelijat eivät kysy apua – Taustalla on uudenlainen ajattelutapa, jossa kukin arvioi mihin on oikeutettu. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.hs.fi/kaupunki/helsinki/art-2000007934432.html>
- Juuti, M. (2021). Faith No Moren laulaja perui toistaiseksi sovitut keikat – syynä koronapandemian heikentämä mielenterveys. *Ilta-Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.is.fi/viihde/art-2000008264806.html>
- Kajander-Ruuth, S. (2021). Kun Yona oli itkenyt puoli vuotta ja tahtoi kuolla, tuottaja muutti hänen kotiinsa pitämään laulajasta huolta – ero juuri ennen koronaa vei elämältä pohjan. *Ilta-Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.is.fi/menaiset/ihmiset-ja-suhteet/art-2000007893162.html>
- Kallunki, E. (2021). Psykkinen kuormittuneisuus kasvoi koronan toisen aallon mukana koko Suomessa – ongelmiin on myös haettu ammattiapua. *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11956146>
- Kangas, L. (2021a). Korona on levinnyt lukuisissa vaihto-opiskelijoiden tapahtumissa – Opiskelijajärjestöt: "Englanninkielisen tiedon tarve on huutava". *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11956146>
- Kangas, L. (2021b). Korona on levinnyt lukuisissa vaihto-opiskelijoiden tapahtumissa – Opiskelijajärjestöt: "Englanninkielisen tiedon tarve on huutava" (yle.fi)

- Kangas, L. (2021b). Koronapandemia ei ota loppuakseen, ja se väsyttää ja kiukuttaa – ihmisten motivaatio rajoituksiin alkaa olla koetuksella, uskovat asiantuntijat. *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-12020177>
- Kataja, M. (2021). Huomasitko yksinäisyydestä kärsivän nuoren? Seitsemän tapaa auttaa yksinäistä korona-aikaan ja sen jälkeen. *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11862490>
- Kauta, J. (2021). Nuoret voivat korona-aikana huonommin, ja se näkyy jo lukuina – Kouvolan Nuorten Matalassa asiakkaiden määrä on tuplaantunut viime vuodesta. *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11946295>
- Kilpeläinen, K. (2021). Sairaanhoidopiiri huolissaan: Korona-aika lisännyt itsemurhia ja mielenterveysongelmia. *Iltalehti*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/a8543435-74e0-468e-b878-456fe0fe30be>
- Kluukeri, I. & Björklund, S. (2021). Korona-aika näkyy rajusti perheiden jaksamisessa – Lastensuojeluilmoituksissa iso hyppäys Keski-Pohjanmaalla ja Pietarsaaren seudulla: "Toivottavasti koulut pysyvät nyt auki". *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-12077495>
- Kokkonen, S-M. (2021). Kriisipuhelimeen jälleen ennätysmäärä puheluita heinäkuussa – yleisin keskustelun syy ollut pandemian ajan paha olo. *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-12070804>
- Koivisto, L. (2021). Kirkon Palvelevassa puhelimessa halutaan puhua muusta kuin koronasta: "Moni mielenterveyskuntoutuja kokee tämän matalan kynnyksen paikaksi. *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-12125139>
- Koivuranta, E: (2021a). Jere Ollila, 21, lopetti syömisen ja iloitsi: "Enää ette voi sanoa minua lihavaksi" – korona lisäsi vaikeasti tunnistettavaa syömishäiriötä. *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-12120612>
- Koivuranta, E. (2021b). Nuoria on psykiatrisessa hoidossa enemmän kuin koskaan, ja korona on vain yksi syy: kuuntele, miksi vika on professorin mielestä yhteiskunnassa. *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11899434>
- Koivuranta, E. & Laakkonen, J. & Björksten, T. & Tervo, E. (2021). Katso videot: Sanna Marin opiskelijoille: korona on "ainutlaatuinen kokemus", joka jaetaan yhdessä –

- Annika Saarikko: "Ymmärrän, että tsemppitoivotukset eivät aina auta". *Yle*. Noudettu 10.6.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11815957>
- Korpela, E. (2021). Edessä voi olla kuormittuneiden hoitajien joukkopako alalta – Tehy: "Moni on sanonut, että nyt hoidetaan korona ja sen jälkeen goodbye". *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11943036>
- Korpela, T. (2021). Tänään tv:ssä: Korona räjäytti nuorten mielenterveyspommin – potilaita nukkui lattialla Taysissa. *Iltalehti*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.iltalehti.fi/tv-ja-leffat/a/66803279-0b77-464d-85e1-8a414905cacf>
- Kotkavirta, J. (2021). Kuinka korona-ajan pahoinvointia torjutaan? Eduskunta keskusteli mielenterveydestä. *Ilta-Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.is.fi/politiikka/art-2000008313919.html>
- Lapintie, N. (2021). Psykkinen kuormitus kasvanut epidemian toisen aallon aikana – erityisesti nuoret kärsineet. *Ilta-Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000008043317.html>
- Lehtinen, T. (2021). Tutkimus: Yli 300 000 suomalaista on kärsinyt psyykkisistä oireista korona-epidemian aikana. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000008008206.html>
- Lehtola, J. (2021). Kansainvälinen vertailu: Suomalaisilla vähiten koronapandemiaan liittyvää mielenterveysoireilua. *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11965356k>
- Lehtonen, A. (2021). THL:n tutkimus: työikäisten psykkinen kuormitus lisääntyi toisen korona-aallon aikana. *Iltalehti*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/de1be785-4eed-405a-85d0-699842e563ea>
- Liiten, M. (2021). Risikko: Opiskeluhuollon palvelut vaarassa, mielenterveys-palveluihin jo nyt pitkät jonot. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000007925709.html>
- Niinistö, M. (2021). Koronan päättyminen ei välttämättä ratkaise puhjenneita mielenterveyden ongelmia – osa toipuu hyvin, mutta asiantuntijat ovat huolissaan nuorista. *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11934066>

- Nykänen, R. (2021). Työuupumus lisääntyi – tutkija on huolissaan työuupumuksen normalisoitumisesta: ”Meillä palavat loppuun jopa kolmekymppiset”. *Ilta-Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 <https://www.is.fi/terveys/art-2000007884786.html>
- Malinen, J. (2021). Juuso Karjanlahti soitti YTHS:ään, kun opinnot eivät korona-aikana enää sujuneet – Ennätysmäärä opiskelijoita on hakenut tänä vuonna apua keskittymis-ongelmiin. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000008227317.html>
- Manninen, L. (2021). ”Motivaatio opiskella on lähes täysi nolla” – näin karuja seurauksia tuli koronajyrän alle jääneille nuorille. *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000007938832.html>
- Marttinen, V. (2021). Opiskelijoiden avun tarve korkealla jo ennen koronaa, liikkumisrajoitukset voivat pahentaa tilannetta entisestään – fuksit tempaisevat yksinäisyyttä vastaan. *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11863899>
- Moilanen, K. (2021). Päihteitä entistä vähemmän, mutta ahdistus lisääntyy – kysely kertoo, kuinka nuorilla menee Helsingissä. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000008360365.html>
- Pellinen, T. STT. (2021). Hallitus lisää lasten ja nuorten koronaongelmien hoitoon 111 miljoonaa euroa – luvassa helpompaa pääsyä mielenterveyspalveluihin. *Ilta-Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000008007248.html>
- Pesonen, M. (2021). Ahdistusta, masennusta, uupumista – kouluterveyskysely paljastaa, että korona on koetellut erityisesti tyttöjen jaksamista. *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-12101295>
- Paakkunainen, P. (2021). Korona-aika on luonut mielenterveysvelkaa: ”Nyt pitää estää tämän muuttuminen häiriöiden epidemiaksi” – eduskunta keskusteli mielenterveydestä, katso tallenne. *Yle*. Noudettu 19.10.2021 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-12129022>
- Rajamäki, T. (2021). Hoivakotien tiukat korona-toimet ovat pelastaneet vanhuksia, tänä vuonna rokotukset estivät suuren määrän ikäihmisten tartuntoja. *Helsingin*

- Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000008300050.html>
- Repo, T. STT. (2021) Hoitovelka kasvoi pandemian aikana hammashoidossa ja psykiatriassa erikois-sairaanhoidossa – kaikki terveyspalvelut eivät kuitenkaan kärsineet. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000008321391.html>
- Ruuskanen, L. (2021). Koronapandemia vaikuttaa hoitojonoihin Kuopiossa – nuorten mielenterveyspalveluissa sata nuorta yli kolmen kuukauden jonossa. *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-12065736>
- Savolainen, J. (2021). ”Se on ihan hirveää, haluaisin vain töihin”, sanoo 22-vuotias lida Alanen – Asiantuntija selittää, miksi koronaeristys on niin haitallista juuri nuorille. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000007933795.html>
- Silander, C. & Varjos, J. (2021). Koronaeristys on nuorille keskivaikean masennuksen ”tetherajoittelu”, sanoo asiantuntija – ”Apua kannattaa hakea”. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000007899309.html>
- STT-AFP- (2021). Korona pahensi mielenterveysongelmia – ahdistus- ja masennustapausten määrä kasvoi tuntuvasti. *Ilta-Sanomat*. Noudettu 5.10.2021 osoitteesta <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000008321570.html>
- STT. (2021a). Kysely: Korona-aika kuormittaa etenkin nuoria aikuisia – naiset kokevat uupumusta miehiä enemmän. *Yle*. Noudettu 5.10.2021 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11863744>
- STT. (2021b). Hallitus lisää lasten ja nuorten korona-ongelmien hoitoon 111 miljoonaa euroa – luvassa helpompaa pääsyä mielenterveyspalveluihin ja uusia käsipareja kouluihin. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000008005527.html>
- STT. (2021c). Korona on kuormittanut henkisesti erityisesti korkeakoulutettuja naisia. *Ilta-Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000008005527.html> Korona on kuormittanut henkisesti erityisesti korkeakoulutettuja naisia - Kotimaa - Ilta-Sanomat

- STT. (2021d). Koronarajoitukset vähensivät työssä koettua väkivaltaa – eniten uhkaavia tilanteita raportoivat nuoret työntekijät. *Yle*. Noudettu 5.10.2021 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-12033422>
- STT. (2021e). Suomen Unicef: Korona-aika on lisännyt nuorten pahoinvointia. *Ilta-Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000008236004.html>
- STT. (2021f). Joka kymmenes nuori aikuinen on vakavasti harkinnut itsemurhaa kuluneen vuoden aikana – korona on vaikeuttanut hoitoon pääsyä. *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-12091782>
- STT. (2021f). Unicef: Koronan vaikutukset lasten ja nuorten mielenterveyteen ovat vain jäävuoren huippu. *Yle*. Noudettu 5.10.2021 osoitteesta https://yle.fi/uutiset/3-12128360?utm_source=social-media-share&utm_medium=social&utm_campaign=ylefiapp
- STT. & Janita Virtanen. (2021). Toinen korona-kesä on ollut monille nuorille raskas. *Ilta-Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000008209485.html>
- Sullström, H. Työterveyspsykologilla käynnit reippaassa kasvussa – Ahdistuneisuus lisääntynyt poikkeusaikana: “Kaikki hauska on jäänyt pois”. *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11932456>
- Uutispalvelu Duodecim. (2021a). Jopa viidennes hoito-henkilökunnasta kärsii nyt masennus-oireista ja ahdistuksesta. *Ilta-Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.is.fi/terveys/art-2000007862854.html>
- Uutispalvelu Duodecim. (2021b). Masennus ja muut mielialahäiriöt voivat olla vakavan koronavirusinfektion riskitekijä. *Ilta-Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.is.fi/terveys/art-2000008144400.html>
- Uutispalvelu Duodecim. (2021c). Tehohoitoon joutuneilla koronapotilailla sekavuustilat yleisiä – voivat myös jatkua sairaalajakson jälkeen. *Ilta-Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.is.fi/terveys/art-2000008302160.html>

Virtanen, J. STT. (2021). Lääkäriaikoja siirretään ja perutaan koronan pelon takia – tarve nuorten mielenterveysavulle kasvaa. *Ilta-Sanomat*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000007872441.html>

Vähäsarja, S. (2021). Korkeakouluopiskelijoiden mielenterveysongelmat lisääntyivät harpateen viime vuonna – näillä 5 tavalla se näkyy. *Yle*. Noudettu 29.3.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11888188>

Liite 1. Aineiston erittely

Taulukko 2. Aineiston nimeäminen sopivan kategorian mukaan.

Julkaisun otsikko	Julkaisun kuva	Kategoria
THL:n tutkimus: työikäisten psyykkinen kuormitus lisääntyi toisen korona-aalon aikana		Työelämä
Tänään tv:ssä: Korona räjäytti nuorten mielenterveyspommin – potilaita nukui lattialla Taysissa		Lapset ja nuoret
Sairaanhoidopiiri huolissaan: Korona-aika lisännyt itsemurhia ja mielenterveysongelmia	Kuva 10.	Terveydenhuolto
Kirkon Palvelevassa puhelimessa halutaan puhua muusta kuin koronasta: "Moni mielenterveyskuntoutuja kokee tämän matalan kynnyksen paikaksi"		Työelämä
Koronarajoitukset vähensivät työssä koettua väkivaltaa – eniten uhkaavia tilanteita raportoivat nuoret työntekijät		Työelämä
Edessä voi olla kuormittuneiden hoitajien joukkopako alalta – Tehy: "Moni on sanonut, että nyt hoidetaan korona ja sen jälkeen goodbye"		
Työterveyspsykologilla käynnit reippaassa kasvussa – Ahdistuneisuus lisääntynyt poikkeusaikana: "Kaikki hauska on jäänyt pois"		Työelämä

<p>Koronapandemia vaikuttaa hoitojonoihin Kuopiossa – nuorten mielenterveyspalveluissa sata nuorta yli kolmen kuukauden jonossa</p>		<p>Terveydenhuolto</p>
<p>Kriisipuhelimeen jälleen ennätysmäärä puheluita heinäkuussa – yleisin keskustelun syy ollut pandemian ajan paha olo</p>		<p>Terveydenhuolto</p>
<p>Joka kymmenes nuori aikuinen on vakavasti harkinnut itsemurhaa kuluneen vuoden aikana – korona on vaikeuttanut hoitoon pääsyä</p>		<p>Lapset ja nuoret</p>
<p>Ahdistusta, masennusta, uupumista – kouluterveyskysely paljastaa, että korona on koetellut erityisesti tyttöjen jaksamista</p>		<p>Lapset ja nuoret</p>
<p>Unicef: Koronan vaikutukset lasten ja nuorten mielenterveyteen ovat vain jäävuoren huippu</p>		<p>Lapset ja nuoret</p>
<p>Jere Ollila, 21, lopetti syömisen ja iloitsi: "Enää ette voi sanoa minua lihavaksi" – korona lisäsi vaikeasti tunnistettavaa syömishäiriötä</p>		<p>Lapset ja nuoret</p>
<p>Korona-aika näkyy rajusti perheiden jaksamisessa – Lastensuojeluilmoituksissa iso hyppäys Keski-Pohjanmaalla ja Pietarsaaren seudulla: "Toivottavasti koulut pysyvät nyt auki"</p>		<p>Lapset ja nuoret</p>
<p>Nuoret voivat korona-aikana huonommin, ja se näkyy jo lukuina – Kouvolan</p>	<p>Kuva 4.</p>	<p>Lapset ja nuoret</p>

Nuorten Matalassa asiakkaiden määrä on tuplaantunut viime vuodesta		
Koronan päätyminen ei välttämättä ratkaise puhjenneita mielenterveyden ongelmia – osa toipuu hyvin, mutta asiantuntijat ovat huolissaan nuorista		Lapset ja nuoret
Kysely: Korona-aika kuormittaa etenkin nuoria aikuisia – naiset kokevat uupumusta miehiä enemmän		Lapset ja nuoret
Huomasitko yksinäisyydestä kärsivän nuoren? Seitsemän tapaa auttaa yksinäistä korona-aikaan ja sen jälkeen		Lapset ja nuoret
Korona-aika on luonut mielenterveysvelkaa: "Nyt pitää estää tämän muuttuminen häiriöiden epidemiaksi" – eduskunta keskusteli mielenterveydestä, katso tallenne		Politiikka ja yhteiskunta
Koronapandemia ei ota loppuakseen, ja se väsyttää ja kiukuttaa – ihmisten motivaatio rajoitukseen alkaa olla koe-tuksella, uskovat asiantuntijat		Politiikka ja yhteiskunta
Kansainvälinen vertailu: Suomalaisilla vähiten koronapandemiaan liittyvää mielenterveysoireilua		Politiikka ja yhteiskunta
Korkeakouluopiskelijoiden mielenterveysongelmat lisääntyivät harpaten viime vuonna – näillä 5 tavalla se näkyy	Kuva 9.	Korkeakouluopiskelijat
Korkeakouluopiskelijat ovat jaksamisensa ääri rajoilla: "Korona tappaa	Kuva 8.	Korkeakouluopiskelijat

paljon enemmän kuin tiedämmekään – se tappaa naurun, se tappaa hymyn"		
Korona on levinnyt lukuisissa vaihto-opiskelijoiden tapahtumissa – Opiskelijajärjestöt: "Englanninkielisen tiedon tarve on huutava"		Korkeakouluopiskelijat
Katso videot: Sanna Marin opiskelijoille: korona on "ainutlaatuinen kokemus", joka jaetaan yhdessä – Annika Saarikko: "Ymmärrän, että tsemppitovotukset eivät aina auta"	Kuva 1.	Korkeakouluopiskelijat
Korona pahensi mielenterveys-ongelmia – ahdistus ja masennustapausten määrä kasvoi tuntuvasti	Kuva 3.	Lapset ja nuoret
Suomen Unicef: Korona-aika on lisännyt nuorten pahoinvointi		Lapset ja nuoret
Toinen korona-kesä on ollut monille nuorille raskas		Lapset ja nuoret
"Motivaatio opiskella on lähes täysinolla" – näin karuja seurauksia tuli koronajyrän alle jääneille nuorille	Kuva 2.	Lapset ja nuoret
Kuinka korona-ajan pahoinvointia torjutaan? Eduskunta keskusteli mielen-terveydestä	Kuva 12.	Politiikka ja yhteiskunta
Hallitus lisää lasten ja nuorten koronaongelmien hoitoon 111 miljoonaa euroa – luvassa helpompaa pääsyä mielen-terveyspalveluihin		Politiikka ja yhteiskunta

Tehohoitoon joutuneilla koronapotilailla sekavuustilat yleisiä – voivat myös jatkaa sairaalajakson jälkeen		Terveydenhuolto
Masennus ja muut mielialahäiriöt voivat olla vakavan koronavirusinfektion riskitekijä		Terveydenhuolto
Lääkäriaikoja siirretään ja perutaan koronan pelon takia – tarve nuorten mielenterveysavulle kasvaa	Kuva 11.	Terveydenhuolto
Korona on kuormittanut henkisesti erityisesti korkeakoulutettuja naisia		Työelämä
Kun Yona oli itkenyt puoli vuotta ja tahtoi kuolla, tuottaja muutti hänen kotiinsa pitämään laulajasta huolta – ero juuri ennen koronaa vei elämältä pohjan		Työelämä
Työuupumus lisääntyi – tutkija on huolissaan työuupumuksen normalisoinnista: ”Meillä palavat loppuun jopa kolmekymppiset”	Kuva 7.	Työelämä
Jopa viidennes hoitohenkilökunnasta kärsii nyt masennus-oireista ja ahdistuksesta	Kuva 5.	Työelämä
Faith No Moren laulaja perui toistaiseksi sovitut keikat – syynä koronapandemian heikentämä mielenterveys	Kuva 6.	Työelämä
Hoitovelka kasvoi pandemian aikana hammashoidossa ja psykiatrisessa		Terveydenhuolto

erikoissairaanhoidossa – kaikki terveyspalvelut eivät kuitenkaan kärsineet		
”Se on ihan hirveää, haluaisin vain töihin”, sanoo 22-vuotias lida Alanen – Asiantuntija selittää, miksi koronaeristys on niin haitallista juuri nuorille		Lapset ja nuoret
Juuso Karjanlahti soitti YTHS:ään, kun opinnot eivät korona-aikana enää sujuneet – Ennätysmäärä opiskelijoita on hakenut tänä vuonna apua keskittymisongelmiin		Korkeakouluopiskelijat
Koronaeristys on nuorille keskivaikean masennuksen ”tet-harjoittelu”, sanoo asiantuntija – ”Apua kannattaa hakea”		Lapset ja nuoret
Rajoitusten vaikutukset näkyvät jo nuorissa		Lapset ja nuoret
Tutkimus: Erityisesti korkeakoulujen nuoret naisopiskelijat ovat kokeneet opintojen työmäärän ja yksinäisyyden lisääntyneen korona-aikana		Korkeakouluopiskelijat
Amk-opiskelijoiden jaksaminen ja mielen-terveys on heikentynyt pandemian aikana, selviää kyselystä: ”Niitä, joilla menee tosi huonosti, on liikaa”		Korkeakouluopiskelijat
Yksinäiset ja stressaantuneet opiskelijat eivät kysy apua – Taustalla on uudenlainen ajattelutapa, jossa kukin arvioi mihin on oikeutettu		Korkeakouluopiskelijat

Tutkimus: Yli 300 000 suomalaista on kärsinyt psyykkisistä oireista korona-epidemian aikana		Politiikka ja yhteiskunta
Hoivakotien tiukat koronatoimet ovat pelastaneet vanhuksia, tänä vuonna rokotukset estivät suuren määrän ikäihmisten tartuntoja		Terveydenhuolto
Risikko: Opiskeluhuollon palvelut vaarassa, mielenterveys-palveluihin jo nyt pitkät jonot		Terveydenhuolto
Hallitus lisää lasten ja nuorten korona-ongelmien hoitoon 111 miljoonaa euroa – luvassa helpompaa pääsyä mielenterveys-palveluihin ja uusia käsipareja kouluihin		Politiikka ja yhteiskunta
Päihteitä entistä vähemmän, mutta ahdistus lisääntyy – kysely kertoo, kuinka nuorilla menee Helsingissä		Lapset ja nuoret
Tutkimus: Erityisesti korkeakoulujen nuoret naisopiskelijat ovat kokeneet opintojen työmäärän ja yksinäisyyden lisääntyneen korona-aikana		Korkeakouluopiskelijat
Nuoret voivat korona-aikana huonommin, ja se näkyy jo lukuina – Kouvolan Nuorten Matalassa asiakkaiden määrä on tuplaantunut viime vuodesta		Lapset ja nuoret